

Utopia

Studentavisa i Tromsø

Nr. 7 12. mai 1993 17. årgang

Aller siste nytt på sykkelfronten blir presentert i sportsbutikkene i disse dager. En sykkel er ikke lenger en sykkel.

Side 18

Dyre- forskning

Bak låste dører på MH finner vi dyrestallen. Der oppbevares det blant annet rotter, griser og hunder som brukes i medisinsk forskning.

Tema: Side 2, 12 og 13

HAM

- for siste gang

Konkret Handling var den seirende pert ved årets siste hovedallmøte. Kjetil Kvalsvik og Pia Skøien ble henholdsvis leder og nestleder, begge fra Konkret Handling. De to lover kronkrettiltak for å bedre studentenes tilværelse.

Side 6 og 7

IRV-SEMINAR TIL 110.000 KRONER

Institutt for rettsvitenskap (IRV) avholdt i år sitt internseminar i Firenze. Dette varte i tre dager og kostnadene kom på omlag 110.000,- kroner for de 18 ansatte som dro.

-Dette er ikke en uforsvarlig utgift ut i fra instituttets økonomi, sier administrerende leder på IRV.

Se side 5

Norges lengste skitur

Tre og en halv måned brukte IMRstudenten Jostein Aasen på turen fra Lindesnes til Nordkapp. Sammen med en kamerat, ski og teltutstyr nådde han målet for to uker siden.

-Det hele har vært en lang hyggelig skitur gjennom et langstrakt Norge, sier han.

IMRs svar på Erling Kagge: Jostein Aasen har gått fra Lindesnes til Nordkapp.

Norge på langs side 29

Dyr mening

Det er lett å være imot at dyr skal lide. Det er lett å mene at dyra har det best utenfor fangenskap. Det er lett å stille spørsmålstegn ved hvilken rett vi mennesker har til å gjøre hva vi vil med andre levende skapninger. Og det er lett å mene at dyreavdelinga på MH-bygget gjør mer skade enn nytte.

Men det er ikke bare på MH-bygget at dyr lever under fangenskap og i omgivelser de ikke er skapt for. I vanlig kommersielt landbruk avles kyrne opp til å stå på båsen hele livet. Mange av dem får aldri sette beina i friskt grass, mange av dem får aldri løpt over jordet. De står bundet fast i båsen; silofor inn den veien, dritten ut den veien. Burhønsene står stabla tett i tett og får aldri se sola, aldri tusle rundt og oppdage verden fra høneperspektiv. De er bare en innsatsfaktor i produksjonen av egg.

I pelsdyrindustrien holdes også dyra i fangenskap, og vanvittige metoder brukes for å få pelsene fine og dyre.

Lista med eksempler på dyr som lider, kunne vært gjort lengre. Det er svært mange dyr som har det adskillig verre enn dem som bor på MH.

Og det er lett å ta avstand fra dette.

Men det er verre å ta konsekvensene av det. All denne dyremishandlinga foregår fordi vi mennesker vil det. Fordi vi blir glade for en ny kreftmedisin, fordi vi gjerne går i skinnklær, fordi vi gjerne vil ha billige egg, fordi den kremen er så bra for huden, fordi vi liker å ha savelat på skiva eller kjøttdeig i pizzaen.

Og alt er så fint vakumpakka og utstilt i butikken så vi ikke ser likene som ligger bak.

Men når vi handler, støtter vi dem som lager produktene og deres fremgangsmåter.

Utfordringen for dem som tar avstand fra dyremishandling, er å bruke sin makt som forbrukere og unngå de produktene som er fremskaffet gjennom dyrs lidelser. Hvis produsentene ikke får solgt varene sine, vil de slutte å produsere dem. Som regel finnes det alternativer, selv om disse kan være dyrere og vanskeligere å få tak i. Hvis vi mener noe med det vi sier, må vi kunne ofre noe også.

Slett signaleffekt

Situasjonen for ettårsstudentene ved APPU viser på ny at forholdene ute i samfunnet får konsekvenser langt inn i universitetsstrukturen. På grunn av stor søkning henger lukkingsspekulset stadig over oss, og nå er det det de videregående skolene som ikke vil gi studentene relevant undervisningspraksis under utdanningen. Til tross for inngåtte avtaler er det fare for at den økte satsingen på pedagogiske kvalifikasjoner blant akademikere må avvikes før den har kommet skikkelig i gang. Lærekreftene internt ved universitetet stimuleres til å vektlegge de pedagogiske sidene ved undervisningen i større grad, og utad har man søkt å øke den pedagogiske kompetansen til det dobbelte ved å starte ettårig undervisning ved APPU. Men når krybben er tom, bites hestene; lærerorganisasjonene vil ikke ha konkurranse fra universitetsmiljøet. Resultatet blir et studentkull som er dårligere rustet til å utføre sin samfunnstjeneste enn det målsetning og ressursbruk skulle tilsi. Således rir man kjepphester i stedet for å samarbeide når problemene i samfunnet så avgjort tilsier å dra i samme retning. Økende arbeidsledighet, tiltagende kriminalitet og økonomiske problemer bryter ned samfunnet innenfra, følgelig bør fundamentet styrkes. All erfaring viser at et høyt utdanningsnivå styrker samfunnets motstandskraft i dårlige tider. De høyere lærestedene skal gi kompetanse til å trekke vogna i vanskelig terreng. Fylkesskolenes nei til å samarbeide med universitetet gir signaler om at samfunnet ønsker å styre kompetansen. Det burde være omvendt.

Hvorfor bruker vi laboratoriedyr i forskning

ET PERSONLIG SYNSPUNKT FRA EN MEDISINSK FYSIOLOG.

Dyrs rettigheter og bruk av dyr i forskning er et tema som ofte forårsaker opphetede debatter. Mange er sterkt i mot, mens andre er absolutt positiv til slik bruk av dyr, og begge sider legger for dagen svært følelseladde argumenter for sitt synspunkt.

Personlig har jeg opplevd hvor sterkt engasjementet i denne debatten kan bli. Jeg har ennå friskt i minne en telefonoppringning midt på natten fra en ledende amerikansk dyrerettsforkjemper som sammenlignet meg med en kommandant i en av nazistenes dødsleire, fordi jeg var direktør for et forskningslaboratorium som brukte hunder i forskning. Denne hendelsen, som fant sted for 8 år siden i USA, var en svart dag i min karriere; jeg følte meg helt utslått ved å bli sammenlignet med mennesker som under 2. verdenskrig var ansvarlig for lemlestelse, tortur og mekanisert nedslaktning av millioner av forsvarsløse menn, kvinner og barn. Det verste ved hele situasjonen var likevel ikke frykten for å bli offentlig fordømt ved at det i det hele tatt var mulig å trekke sammenligninger mellom min forskning og det som hendte under Holocaust. Mye verre var det at jeg ble forhindret fra å forsvare meg selv. Jeg ble nemlig fortalt at "om jeg ønsket å beholde jobben min, måtte jeg ikke uttale meg offentlig om denne saken".

Heldigvis er ikke situasjonen i Norge foreløpig så bekymringsfull. Likevel, på bakgrunn av de erfaringene jeg har fra mitt eget hjemland, frykter jeg at det samme kan skje her. En del tegn kan tyde på dette, for eksempel (1) at den tilsynelatende strengere fortolkningen av retningslinjene for bruk av hund og katt av det internasjonale "Utvalg for forskning med dyr," og (2) nødvendigheten av å installere avanserte sikkerhetssystemer for å kontrollere adgangen til den nye dyreavdelingen i MH-bygget ved UiTØ.

På den annen side er jeg glad for å registrere en viss vilje til å diskutere alle sider ved denne opp-

lagt emosjonelle og viktige saken. Det er viktig at saken diskuteres åpent før det trekkes opp nye retningslinjer og reguleringer. Derfor vil jeg i resten av dette innlegget presentere og kommentere noen av de viktigste argumentene mot bruk av dyr i forskning:

"Livet er hellig og det er synd å ta liv." Det er vanskelig for meg å argumentere mot en slik påstand. Spesielt ettersom jeg personlig er av den oppfatning at alt liv er mirakuløst og at beskyttelse av livet burde gis en ekstremt høy prioritet. Min respons til denne formen for kritikk er å sende et spørsmål tilbake: Er det en større synd å utelukke den beskyttelse av livet som kan oppnås gjennom en bedre forståelse av livsprosessene? For min del tror jeg at svaret på dette spørsmålet er ja. De som er enig i det, men mot bruk av forsøksdyr, har likevel flere argumenter for hvorfor de er i mot dyreforsøk.

"Dyreforsøk er bortkastet og resulterer kun i unødvendig død og lidelse for dyrene." For meg er dette en ekstrem og uforståelig påstand som opplagt ikke er sann. For å tilbakevise påstanden er det nok å peke på eksistensen av medisinske prosedyrer, behandlinger og kurer som ikke ville ha eksistert med mindre det hadde vært tillatt å utføre forsøk på dyr, for eksempel poliovaksinen, insulin, dialyse, hjertekirurgi for å rette på medfødte misdannelser, transplantasjon av organer o.s.v. Jeg lurer på om de som er i mot bruk av forsøksdyr nekter å ta i bruk de medisinske nyvinningene som er høstet fra slike forsøk når det står om livet for deres egne barn?

"Alle dyreforsøk kan erstattes ved å ta i bruk simulerte modeller på datamaskiner." Det finnes en rekke gode modeller som simulerer biologiske systemer for bruk i datamaskiner. Det må imidlertid være klart at disse simuleringsmodellene ikke er bedre enn vår nåværende forståelse av den fysiologiske funksjon de skal simulere. På den måten kan de være et nyttig verktøy

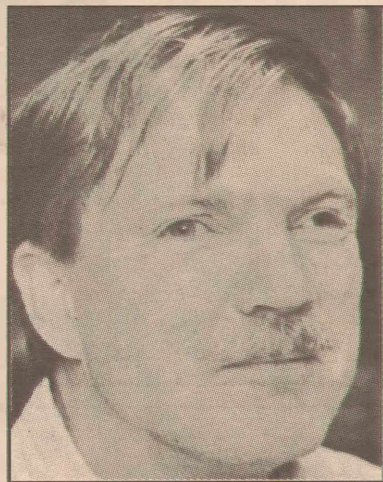
for utvikling av nye eksperimentelle hypoteser. Men de kan imidlertid ikke gi svar på disse hypotesene. Det vil si at simuleringer ikke med sikkerhet kan fortelle hva svaret ville ha blitt dersom eksperimentet ble utført i virkeligheten. Det er derfor fortsatt nødvendig å utføre dyreforsøk for å høyne vårt nåværende kunnskapsnivå om biologiske systemer.

"Forsøksdyr er ikke mennesker, og derfor kan ikke de resultatene som oppnås ved disse eksperimentene overføres til mennesker." Den første påstanden i dette utsagnet er definitivt sant - forsøksdyr er ikke mennesker. I tillegg er det ofte sant at det finnes artsforskjeller med hensyn til fysiologisk funksjon. Likevel, det at man har fått innsikt i disse artsforskjellene har hatt stor betydning for forståelsen av en rekke normale og patofysiologiske forhold hos mennesket.

"Alle forsøk med dyr kan erstattes ved bruk av humane vevskulturer." I større og større grad kan vevskulturer være et alternativ i studier hvor det tidligere stilles krav om å bruke forsøksdyr. Slike eksperimentelle modeller burde komme sterkere på banen. Imidlertid kan ikke bruk av slike modeller alltid gi svar på de spørsmålene en ønsker å besvare. Dette gjelder spesielt når det er nødvendig å finne ut hvordan en eksperimentell intervensjon påvirker samvirke mellom organsystemer. Slike eksperimentelle spørsmål krever bruk av intakte organismer. Og der hvor eksperimentelle intervensjoner representerer en betydelig helseisriko, må en bruke forsøksdyr. Alternativet, nemlig å bruke mennesker i slike situasjoner, er ikke akseptabelt.

De utsagnene som her er diskutert representerer bare noen av de mest vanlige argumentene som trekkes fram i diskusjonen om hvorfor dyreforsøk ikke bør tillates. Disse begrunnelsene spenner helt fra ekstremistens synspunkt og til de bekymringene som reises av lekfolk, muligens på grunn av mangelfull innsikt i denne saken. Det er derfor viktig at også andre syn i saken kommer til uttrykk i en åpen og balansert diskusjon før en innfører nye rutiner og reguleringer for bruk av dyr i eksperimentell forskning.

Kronikken er skrevet av professor David A. Lathrop ved IMB, og oversatt av professor Terje S. Larsen

Utopia er et organ for studentene ved Universitetet i Tromsø. Avisen får støtte fra Studentsamskipnaden, og kommer ut annenhver uke. Redaksjonens adresse: Universitetet-ISV, 9037 Tromsø. Telefon (083)44283, Faks (083) 44905 (merk."Utopia")

Ansvarlig redaktør: Marianne Tønnessen
Redaktør: Anna Katarina Grova
Kulturredaktør: Sten-Rune Roland
Redaksjonssekretær: Kai H. Nygaard
Fotoansvarlig: Markus Hareide
Sivilarbeider: Tomas Sætre

Redaksjon: Erik Ødegaard, Øyvind Eggen, Anders Røeggen, Snorre Sanner, Ingrid Neerland Walseth, Jørn Søderholm, Odd Kristian Dahle, Magnus Skaar, Hilde Klemetsdal, Laila Unhjem, Henriette H. Jacobsen, Rune Dalheim, Jarle Johansen, Espen Hansen, André Hedqvist, Anne Ernsten, Cathrine Hansteen Liland, Anne Grete Sandaune, Bjørn Langgård,

Ingebjørg Bondevik Tønnessen, Fredrik Nielsen, Per Ness, Per Ivar Johansen, Rune N. Andreasen, Geir K. Ronland, Linda Andreassen, Klaus J. Sonstad, Ingveig Holand Wahl, Ronald Sagatun, Kjetil S. Longva, Cecilie K. Ødegård, Robert Hagen, Torunn Gjelsvik Eriksen.

Trykk: Bladet Tromsø

Opplag: 4000

Annonser: Annonsepris: Kr 5,- pr sp.m.m. For annonser, kontakt redaksjonen.

Vi noterer at

- **Utropia** nylig fikk følgende svar fra administrerende leder på IBG, Sylvia Labugt: -Ja, alle vet at ventilasjonsanlegget i Gjennomgangsbygget har vært dårlig i 20 år. Men det er nå engang slik at pengene går til dem som skriker høyest.

I så fall må de ansatte ved Institutt for rettsvitenskap (IRV) være fryktelig hese nå om dagen (fr. side 5).

- **Universitetet** må ha dårlig råd. Det blir konklusjonen etter å ha observert at et pengesterkt næringsliv får låne våre lokaler for å more seg. En natt vi satt og arbeidet med å få avisa ferdig ble vi forstyrret av bedruke medarbeidere i **Sparebanken** som hadde full fest i gangene på ISV. De ville ikke dele sin overflod med oss, men vår lille telefon skulle de likevel låne. Finanseliten måtte ha taxi for å komme seg hjem. Rentefoten hadde fått krampe etter all dansingen.

- **en dag** en av våre medarbeidere satt på **Burgerman** og spiste en stor med ost, og måtte lide seg gjennom en diskusjon med en utenlandsk student som ivrig argumenterte for at det på ingen måte er nødvendig for Norge å skyte vågehval (med sprengharpun forørig). Da satte vår mann nesten maten i halsen, hostet, og måtte forklare vedkommende hvor burgerne vokser.

Det er så mye det ikke er nødvendig å gjøre i denne verden, men mat må vi ha.

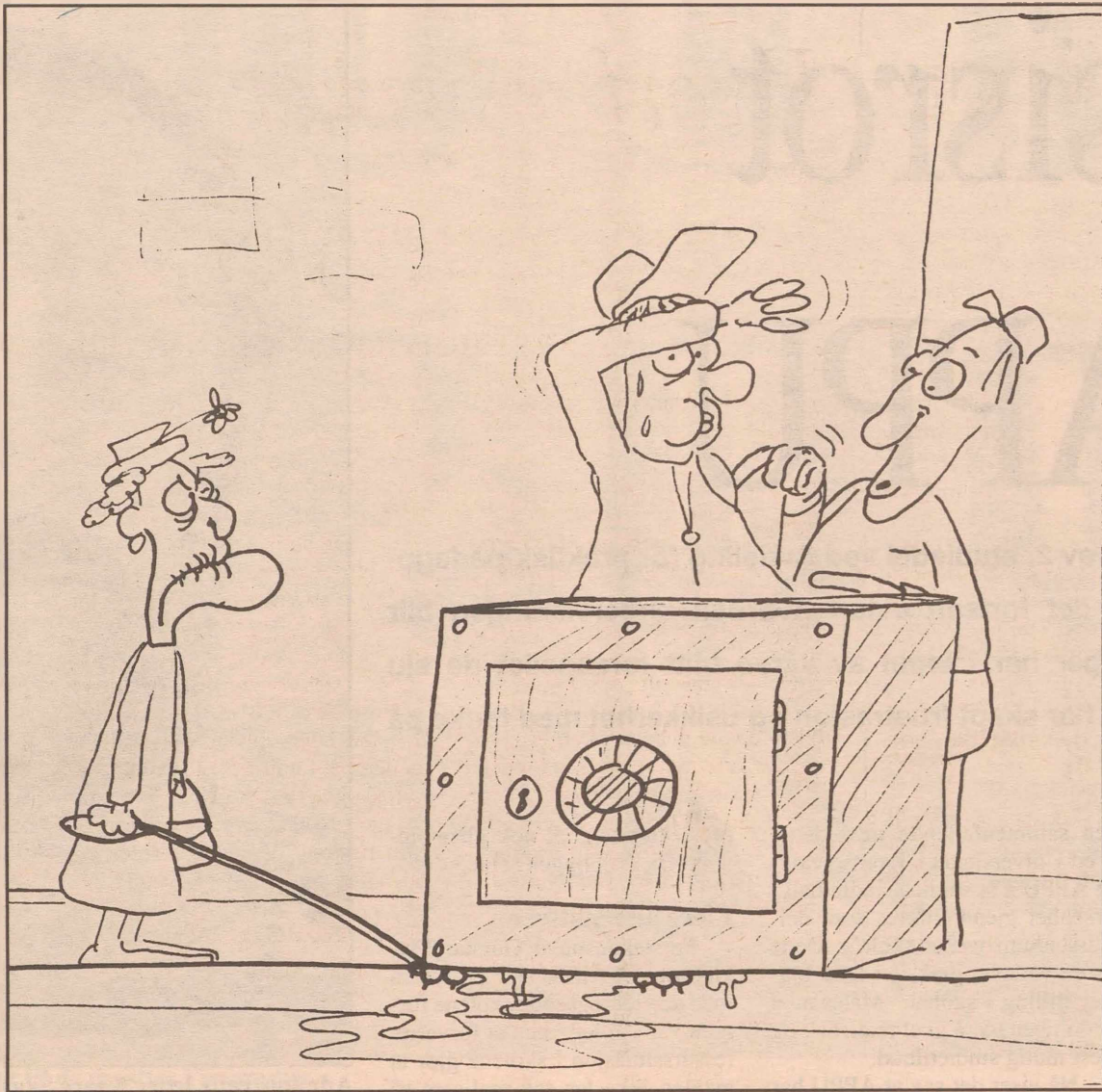
- det er satt en **verdensrekord** i Tromsø. På den best besøkte forestillingen med Vibeke Løkkebergs "Der Gudene er døde" var det hele 15 mennesker. Flere tilskuere har det aldri vært på en visning. Dagbladet skriver at opp til **flere hundre mennesker** til nå har sett filmen. Stakkars Vibeke-lille.

- det bedrives **hvit slavehandelen** på Universitetet. I januar/februar-regnskapet til IMR-studentenes linjeforening RUFUS kan vi lese: -Salg av 1/4 av RUFUS: 21.000 kroner. Kan det ha vært et ledd i finansieringen av innkjøpt musikkutstyr for 43.000 kroner i samme periode?

- **kaffen** i kantinen ennå ikke er blitt bedre. Men heller ikke verre. Den er stabilt smakløs.

- det nå - med store, blå bokstaver - er skrevet **KUK** på veggen i et av handicap-toalettene på ISV. Spennende.

- **konkret handling** (motstanderen til de som ønsket abstrakt handling?) kuppet det ekstraordinære allmøte som var i slutten av april. Bevæpnet med konkrete valgløfter om ryddige oppslagstavler masjerte de inn i studentstyret med en rekke av sine rekrutter. Vi har registrert at valgløftet er oppfylt og tavlen ryddet. Nå gjenstår det bare å se om de klarer å bekjempe departementet, og får dem til å kapitulere slik at våre lommebøker går opp en vektklasse.

Tegning: Erik Ødegaard

Studentavisa for 15 år siden:

Stagnasjon i studenttalet ved Universitet i Tromsø

Studenttallene ved de norske universiteter har stagnert og delvis gått tilbake det siste året. I ennå større grad har prognosene over forventet studenttilgang slått feil de siste 1-2 år. For Universitetet i Tromsø var svikten på 25% høsten 1977. (...) En annen sak er at universitetet må gjøre noe med situasjonen. Og noe er allerede gjort, f. eks. annonsekampanjen - og mer vil bli gjort. Styret vil i løpet av høstsemesteret få seg forelagt materiale og problemstillinger som kan

danne grunnlaget for et hensiktsmessig handlingsprogram - både hva angår bearbeiding av ytre forhold som vurdering av interne forhold.

Behandliga av ped. sem - innstillinga mot slutten

(...) Standpunktet har vært klart: Studentene går imot ei utvidning av Ped.sem. til et samla ett-årig utdanningstilbud etter fagstudiet. (...) I en interessant protokolltilførsel fra universitetslektor Einar Mjølhus framkom følgende: "Jeg kan ikke være med på å tilrå utvidning til ett år uten at det finner sted en tilsvarende økning av praksistida." Interessant er også uttalelsen

fra Tromsø Lærerskole - som vel stiller mye av problematikken i et nøtteskall: "...og en mener derfor at den umiddelbare konsekvens av flertallets syn måtte være at det foreslo en slik utdanning lagt til Tromsø Lærerskole". (Vår uth.)

(annonse) MERK DEG VÅRE KANTINETILBUD!

Vellaget, god middag i prisklassen kr. 9,-, 11,- og kr. 12,- (ca. halve prisen i forhold til byens andre tilbud).

STUDENTSAMSKIPNADEN I TROMSØ

Studentavisa i Tromsø, mai 1978

SMUGSPILLING AV HARDINGFELE

Tegning: Erik Ødegaard

Fire på rad

Hva er det beste du vet?

Tone Bakke, 1.avd. jus.
Et godt måltid mat på Compagniet en lørdagskveld med drømmetypen.

Tore Boltås, psykologi gr.fag
Være ferdig med eksamen.

Mette Norbye Olsen, sosiologi gr.fag
Å sove.

Johnny Skoglund, samisk mellomfagstillegg
Det må være wienerbrød, det.

Endel personer har denne ganga blitt intervjuet til 4 på rad uten å komme med. Dette skyldes svikt i redaksjonen, og vi beklager.

Praksisrot ved APPU

Noen måneder før oppstart av 2. studiedel ved Avdeling for praktisk-pedagogisk utdanning, APPU, er det fortsatt uklart hvordan undervisningen blir gjennomført. Flere løsninger har i løpet av våren blitt forespeilet de sju studentene på kullet. Dette har skapt frustrasjon og usikkerhet med tanke på neste års studiesituasjon.

Av *Andrè Hedqvist og Laila Unhjem* (foto)

De praktisk-pedagogiske studiene ved norske universiteter ble utvidet fra et halvt til ett år fra og med høstsemesteret 1992. Som overgangsordning avvikles det tidligere halvårskurset parallelt til og med våren 1994, og første halvdel av ettårskurset er nes-

Geir Jensen har et uvisst semester foran seg, mens Lena Aarekol snart er ferdig med sitt halvårige studium.

ten sammenfallende med dette. Ved Universitetet i Tromsø valgte APPU å la studiets andre halvårsenhet gjennomføres som deltidsstudium over ett skoleår. Dette er en veiledet praksis i halv lønnet stilling i skolen. Målet med ordningen var å gi et realistisk og best mulig studietilbud.

Nå viser det seg at APPU har problemer med å få gjennomført siste studiedel etter den opprinnelige planen. De videregående skolene i Tromsø er mindre villige til å ta i mot studentene enn de var da avtalen med fylkeskommunen ble inngått for drøyt et år siden. Studentene stiller også spørsmål om

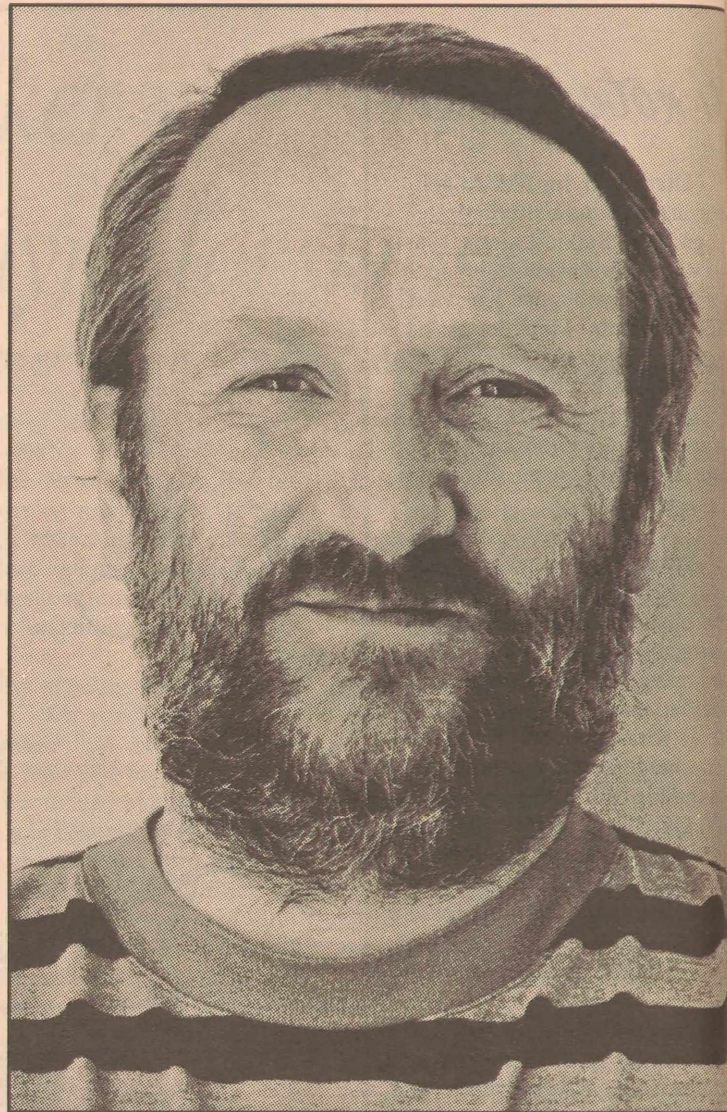
prosjektet er godt nok gjennomtenkt fra avdelingens side.

Flere alternativer

Førstekonsulent Gunnar Myklebost ved APPU sier at avtalen med de videregående skolene formelt var i orden, men at forverret ressursituasjon i skolene gjør at avtalen ikke lar seg realisere så lett som først tenkt. Rektorene ved skolene hadde i utgangspunktet gitt sitt samtykke. Men dårlig økonomi og presset arbeidsmarked har ført til at blant annet lærerorganisasjonene sier nei til å være med å utdanne nye lærere på bekostning av sine faste vikarer. Ped-sem bygger på en ferdig utdanning, slik at studentene med en halvårsenhet bak seg skulle være godt kvalifisert til å undervise.

Administrativ leder ved APPU, Kaare Skagen, opplyser at avdelingen arbeider intenst for å avklare situasjonen så snart som mulig, og dermed gi studentene et tilfredsstillende tilbud til høsten.

Han mener at uansett hvilket alternativ en velger, skal ikke

Administrativ leder Kaare Skagen: -APPU prøver å finne den beste løsningen for studentene.

studentene bli skadelidende. Det er ikke utelukket at det opprinnelige opplegget blir gjennomført, men det arbeides samtidig med flere løsninger, blant annet en teoretisk modell mer lik den som praktiseres ved de andre universitetene. En tredje løsning er å godkjenne første semester som avsluttet halvårige utdanning.

Frustrasjon

Under overgangsordningen kan studentene søke opptak enten ved det hel- eller halvårige kurset. Noen søkte på ettårig fordi modellen med lønn og en fot innenfor arbeidslivet lokket. Ettårsstudent Helle Sletvold sier at studiefinansieringen til høsten blir svært vanskelig hvis klausulen om lønn bortfaller. På grunn av mange års universitetsstudium er forholdet til lånekassen anstrengt, samtidig som hun mener at det holder å få lån for ett semester på toppen av lånegjelden fra tidligere utdanning. Dette er en oppfat-

ning som deles av alle studentene. Lønnsavtalen har vært en viktig forutsetning for å si ja til de tilbudte plassene ved ettårig studium. De motstridende meldingene utover våren har ført til fortvilelse hos Helle, som også har datter og samboer å ta hensyn til under planleggingen.

Myklebost sier at avdelingen har stor forståelse for at situasjonen føles vanskelig, og vil i størst mulig grad søke å unngå at det pionerkullet blir skadelidende. Siden arbeidet med å skaffe praksisplasser har gått tregere enn planlagt, fant man det naturlig informere studentene fortløpende om situasjonen, derav forvirringen. Hva som skjer med fremtidige og etterhvert adskillig større ettårskull, er uvisst. Han mener at omleggingen hadde vært lettere for bare noen få år siden, få konjunktorene for alvor begynte å peke nedover også i skoleverket.

Førstekonsulent Gunnar Myklebost sier at samarbeidet med skolene har gått tregere enn forventet.

IRV spyttet i over 100 000 kroner til de ansattes Firenze-tur.

Foto: Laila O. Unhjem

Internseminar i Firenze kostet IRV 110 000,-

Institutt for Rettsvitenskap (IRV) avholdt sitt årlige internseminar tre dager i midten av april. Instituttet betalte for reisen og oppholdet til samtlige, en sum på omlag 110.000,- kroner. Både vitenskapelige og kontoransatte var med på seminaret som fant sted i Italia, nærmere bestemt Firenze.

Hilde Klemetsdal og Cathrine Hansteen Liland (foto)

-Det stemmer at alle ansatte var med på intern-seminaret i Firenze, ialt 18 personer, forteller Olaug Husabø, administrerende leder ved IRV. Hun ser imidlertid ingen betenkeligheter ved det-

te.
-Vi valgte å dra til Firenze fordi vi har en forsker engasjert der, og dette kombinerte vi med seminaret. Vi følte at vi hadde råd til turen innenfor de økonomiske rammene vi har. Dessuten betalte vi maten selv.
-Alle ansatte på IRV har jobbet veldig hardt, og det var forøv-

rig frivillig å reise. Men samtlige ble med på turen, til tross for helgejobbing.

-Vi jobbet til klokken 13 på lørdag, så vi fikk jo tid til litt sight-seeing også. Vi fikk dessuten knyttet viktige kontakter med Universitetet i Firenze, og kanskje vil vi få avtaler om utvekslingsprogram.

Olaug Husabø synes ikke det er snakk om en uforsvarlig pengesum.

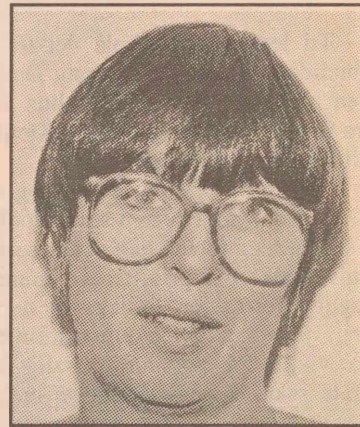
-Det er ikke først og fremst penger vi mangler her på instituttet, slår hun fast, men lærerkrefter. Våre vitenskapelig ansatte får bedre lønnstilbud andre steder. Blant annet har en av våre amanuensiser permisjon nå, fordi han får 100.000,- mer i lønn i en annen stilling. Dette går hardt ut over de ansatte, som gjør mer

enn hva som kan kreves av dem. Arbeidsbyrden går ofte ut over sommerferiene.

Men Husabø avviser at Italiaturen var en kompensasjon for mye jobbing.

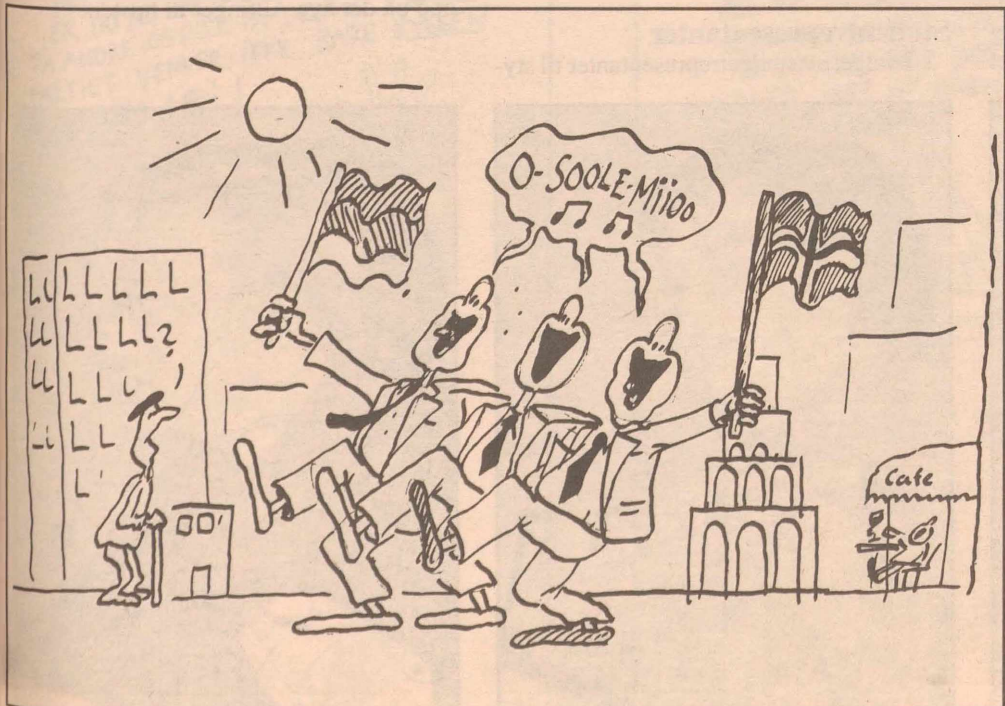
-Det har alltid kommet mye positivt ut av våre internseminarer. Det er studentene som tjener på det arbeidet vi legger ned, og de kontaktene vi knytter.

IMR og ISL har omtrent det samme studenttallet ved instituttene som IRV. ISL har tidligere i år hatt et internseminar på Skjervøy, men kunne ikke gi nøyaktig oversikt over hva utgiftene beløp seg til. IMR var sist på seminar i 1991. Dette var et seminar kun for de ansatte, og det foregikk på Skibotn.

Olaug Husabø, administrerende leder ved IRV, var med på Italiaturen som instituttet sponset med 110 000.

-Jeg ser ingen betenkeligheter ved dette, sier hun.

Tegning: Erik Ødegaard

BOKHANDELEN I SJØGATA

Vår andre etasje:

- Godt utvalg i fagbøker/skolemateriell.
- Vi bestiller prompte det du trenger.

Vår første etasje:

- Generell litteratur, engelske paperbacks, natur, hobby, barn, mat etc.

Tips oss om pensumbøkene dere trenger.

Libris Centrum * Libris

Konkret kupp

Valglista Konkret Handling stormet fredag 30. april inn på det ekstraordinære HAM. På programmet sto det valg av arbeidsprogram, samt valg av leder, nestleder, og 10 representanter, fra 5 forskjellige lister, til Studentstyret.

Ny leder ble Kjetil Kvalsvik, og Pia Skøien ble valgt til nestleder. Begge var fra Konkret Handling. I tillegg fikk de 4 av 10 plasser i Studentstyret.

Oppmøtet på Ham kan sies å være meget bra (ca. 100), spesielt i forhold til tidligere hovedallmøter. Stemningen var god, og folk så ut til å more seg.

Av Kai H. Nygaard og Kjetil Longva (foto)

Det var omtrent hundre mennesker og god stemning på det aller siste HAM.

Til ledervervet forelå det tre mulige kandidater. Disse var Johnny Dahlmo fra den moderate listen, Pål Julius Skogholt fra Sosialistisk Studentlag, og Kjetil Kvalsvik fra Konkret Handling.

Først ut for å presentere seg var Kjetil Kvalsvik som er ny i studentpolitikken. I sitt innlegg mente han at det sosiale ved universitetet må prioriteres sammen med faglig informasjon. I tillegg var det det å få engasjement på de enkelte instituttene som var viktig. På spørsmål fra salen om konkrete saker Kvalsvik ville ta opp, svarte han at det å rydde opp i oppslagstavlene og å få til et studentpost-system ved alle instituttene, var saker som han skulle gjøre noe med.

Neste mann ut var Johnny Dahlmo. Han sa at han hadde vært aktiv siden 1991 og at han egentlig var lei av studentpolitikken, men stilte opp på grunn av det nye systemet.

Sistemann ut var Pål Julius Skogholt som sa i sin valgtale at universitetet måtte si nei til EF, og at studentene måtte ta opp internasjonale spørsmål. Hans jobb, mente Skogholt, var å skape engasjement blant studentene. På spørsmål om hvordan dette skulle gjøres, svarte Skogholt at konflikter ville skape engasjement og debatter. Hans kampsaker var et fortsatt åpent universitet, begrunnede pensumslister og fagkritikk. Dette var viktig i tillegg til det internasjonale perspektivet.

Dermed gikk det ekstraordinære HAM til valg. Det måtte to valgoganger til, og Johnny Dahlmo røk ut i første. Kjetil Kvalsvik vant overlegent over Pål Julius Skogholt med henholdsvis 74 mot 43 stemmer i det neste valget. Kjetil Kvalsvik ble valgt som leder fra 1.7.93 til 30.6.94.

Nestledervalg

Etter ledervalget gikk piffen ut av de tilstedeværende studentene, og valget av nestleder var nærmest klart på forhånd. Fra Konkret Handling stilte Pia Skøien, og fra Sosialdemokratisk liste stilte Gunhild Rui. Pia Skøien fikk 75 stemmer mens Gunhild Rui fikk bare 43. Det var helt tydelig hvem Hovedallmøtet ville ha som leder og nest-

leder, nemlig Konkret Handling.

10 representanter

Så var det endelig valg av 10 representanter til Studentstyret. Siden det denne gang var lister som publikum skulle stemme på, var det en viss spenning om hvor mange representanter de ulike listene ville få, og om systemet ville fungere. De ulike listene fikk tid til å presentere seg, og først ut var Gisle Johansen, førstekandidaten fra Konkret Handling. Johansen mente at Konkret Handling representerte grasrota på UiTø som politikerene en gang i blant må ta kontakt med. Ellers så var det ikke noe nytt i forhold til det som Kjetil Kvalsvik presenterte.

Martin Rasmussen, andrekandidaten på de moderates liste, presenterte deres program. Rasmussen mente at de moderates liste hadde faglig tyngde. I det politiske innhold var det intervju som supplement til artiumskaraktene for adgang til UiTø, adgang til kulvertene under universitetet, og prioritering av Barentsregionen som var det

viktige.

Nummer fire på den Sosialdemokratiske listen, Andreas Bakke, listet opp miljø på alvor og engasjement blant studentene som viktig.

Den nye representanten (første kandidat) til Uavhengig Radikal liste, Skjalg Solstad, mente at student politikk skal være partipolitisk uavhengig. Studenten skal stå i sentrum, ikke bedriften slik som Samskipnaden. Det vil si at staten skal overta. Det internasjonale samarbeidet var viktig.

Åsunn Lyngedal (1. kandidat) fra listen til Sosialistisk Studentlag, mente at rett til studiekvalitet, fagevaluering, opprettholdelse av miljøfag, og lik rett til utdanning var viktig, i tillegg til sosial velferd som for eksempel fadder-ordning for nye studenter ved UiTø.

Etterpå var det tid til 10 minutter med debatt, hvor enkelte gullkorn falt om de forskjellige listene.

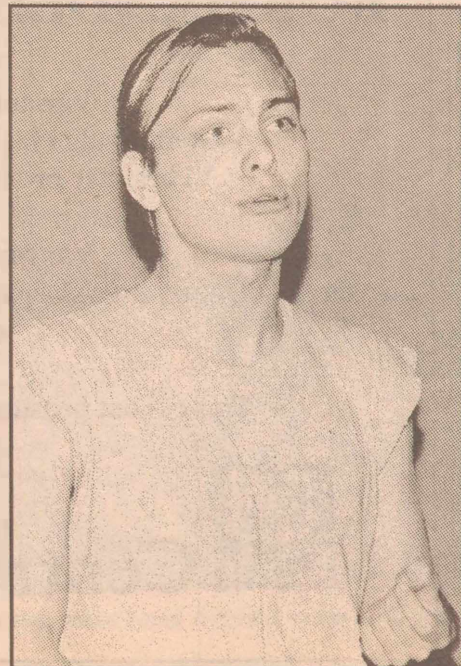
Studentrepresentanter

I valget av studentrepresentanter til sty-

ret i Samskipnaden ble Geir Jarle Voldmo (nåværende leder i Studentrådet) og Geir Ove Ystmark (nåværende vara i Samskipnadsstyret) foreslått til de to faste plassene. Disse to ble valgt ved akklamasjon. Til de tre varaplassene ble Birthe Angermo og Andreas Bakke valgt som henholdsvis første og andre vara. Møtet klarte ikke å finne en tredje vara, og det blir derfor opp til Studentrådet å finne en person som vil ta dette vervet. Vervet trer i kraft fra første juni i år, og vil vare til 31.12.93.

Dagsorden

Til dagsorden foreslo Roger Scherva, leder av Sosialistisk Studentlag, at behandlingen av arbeidsprogrammet til det nye Studentstyret ble utsatt, under betingelsen om at studenter som hadde forslag til arbeidsprogrammet skulle få sine forslag referert og oversendt Studentstyret. Dette førte til at arbeidsprogrammet først vil bli tatt opp på det nye Alltinget til høsten.

Tapte: Pål Julius Skogholt, Sosialistisk Studentlag

Tapte: Johnny Dahlmo, Moderat liste

Vant: Kjetil Kvalsvik, Konkret Handling

Ny lederduo

-Vi har ingen erfaring med studentpolitikk fra før av, og vi har derfor vanskeligheter med å identifisere oss med studentpolitikken, sier Studentstyrets nye leder Kjetil Kvalsvik. Både han og nyvalgte nestleder Pia Skøien representerer Konkret Handling.

Av Kai H. Nygaard og Kjetil Longva (foto)

I følge Konkret Handlings program er Kjetil Kvalsvik filosofistudent, men tar sikte på hovedfag historie. Av erfaring kan det nevnes at Kvalsvik er leder av Telemark-gruppa, samt at han jobber i Studentradioen. På møtet mente han at det skulle gå greit å kombinere både studentpolitikk og fag. Pia Skøien studerer Nordisk. Vi leser viderer i valgprogrammet: "Med Konkret Handling foreligger det endelig et alternativ til dagens system som preges mer av høytsevendende prinsipp og organisasjonssaker enn konkret handling. Konkret Handling er en gjeng studenter uten sterk politisk forankring, ivrige etter å få noe gjort!"

Åpent universitet

-Universitetet skal fremdeles være åpent, det er helt klart. Lukking er en nødløsning som kun skal brukes dersom alle mulige løsninger er prøvd først. Dessuten er det mulig for studentene å veilede hverandre, dersom de føler at de ansatte ikke klarer oppgaven sin fullgodt, sier Kvalsvik. Videre sier Kvalsvik: -Det nye Studentstyrets oppgave er å påvirke ressursbruken ved universitetet. Aksjoner mot lukking er vel og bra, men unødvendig.

Idrettsbygg

-Vi vil forsere idrettsbygget som er planlagt å stå ferdig i år 2007, fordi universitetsstudentene trenger et sted de kan trene på dagtid. Slik det er nå så må studentene trene i treningshaller som ikke tilhører universitetet. Dessuten er et idrettsbygg viktig for det sosiale miljøet ved UiTø, sier Kvalsvik. På spørsmål om hva han vil prioritere mellom idrettsbygg og lesesalsbygg, svarer Kvalsvik engasjert: -Vi trenger et idrettsbygg.

Studentpolitikken

Hva med kritikken som har vært reist mot studentpolitikkerne? -Det synes vi er vanskelig å vite noe om, siden vi ikke har vært med før, sier Pia Skøien, den nye nestlederen som endelig slipper til. -Når det gjelder arbeidsmengden så skal vi ikke være saksbehandlere for administrasjonen, men vi skal jobbe for studentene, det vil si gjøre noe konkret siden vi har fått stor tillit, sier Skøien.

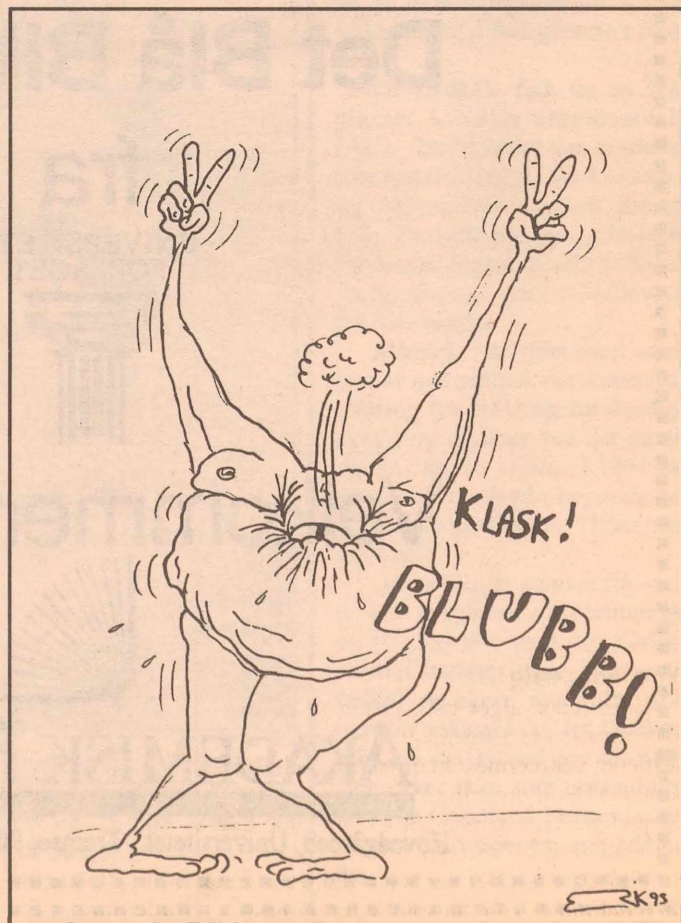

Nyvalgte leder Kjetil Kvalsvik og nestleder Pia Skøien er klare til dyst

DISSE BLE VALGT INN I STUDENTSTYRET FOR PERIODEN 01.07.93 TIL 30.06.94:

- Gisle Johansen, ISV, Konkret Handling
- Gunnar Steinholm, ISV, Konkret Handling
- Ragnhild Fagernes, FM, Konkret Handling
- Sveinung Hagen, IBG, Konkret Handling
- Pål Julius Skogholt, ISL, Sosialistisk Studentlag
- Cathrine Rebo, ISV, Sosialistisk Studentlag
- Håkon Gulbrandsen, IRV, Sosialistisk Studentlag
- Johnny Dahlmo, ISV, Moderat liste
- Katrine Wold, ISV, Uavhengig radikal liste
- Andreas Bakke, ISV, Sosialdemokratisk liste

I serien Fra Den Studentpolitiske Hverdag:

Møkkaluft på Gjennomgangsbygget

Store auditorium på Gjennomgangsbygget: Med ventilasjonen på halv styrke greier ikke studentene midt i salen høre hva foreleseren sier, så den blir skrudd helt av.

-Lufta blir så dårlig at det tar piffen fra resten av dagen min, sier foreleser og stipendiat Willy Hemmingsen.

Av Tomas Sætre
og Markus Hareide (foto)

Mange av studentene hans er også enige i at det er ille å ha forelesning i auditoriet, men det virker ikke som folk dropper forelesningene av den grunn.

-Jeg prater med kraftig stemme, men bråket overdøver meg likevel, sier Hemmingsen

Høytaleranlegget går heller ikke an å bruke. Om man skrur

opp lyden, begynner det å pipe.

Administrativ leder ved Institutt for Biologi og Geologi (IBG), Sylvia Labugt, sier ventilasjonsanlegget har lagd støy helt siden bygget var nytt. Tidligere har det vært såpass få studenter at det ikke har vært noe stort problem å skru det av. Nå er auditoriet ofte fullt og lufta tilsvarende verre.

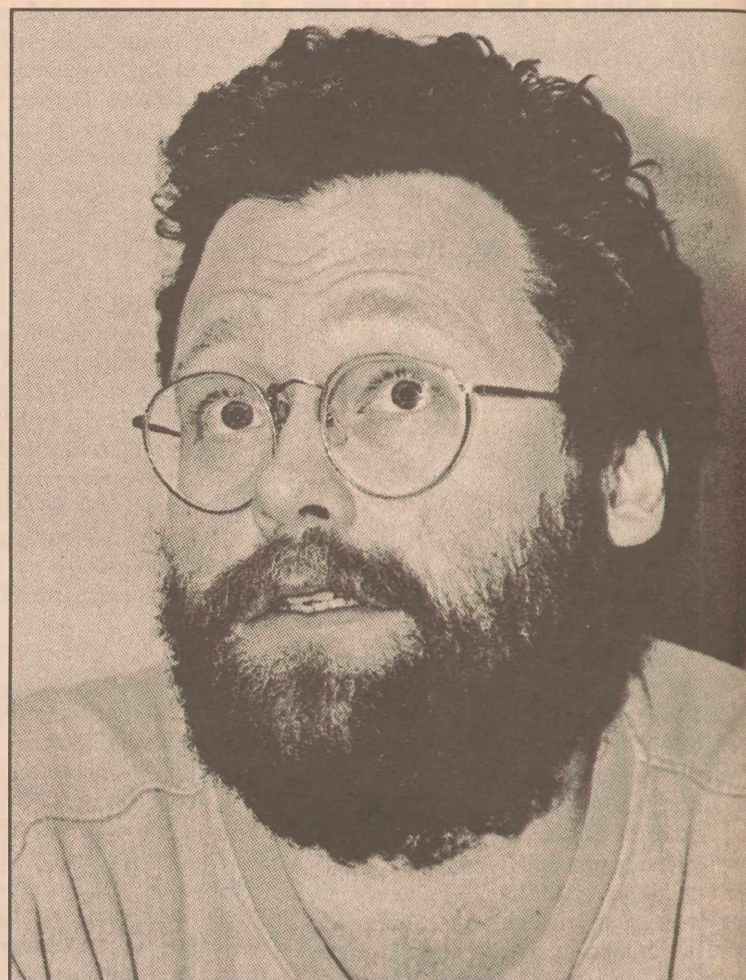
Bengt Erik Haug synes ikke det er noe problem å komme på forelesningene selv om han mener lufta er for dårlig.

Det vil ikke bli gjort noe med ventilasjonen før tidligst i 1995, når Norges fiskerihøgskole (NFH) flytter inn i sitt nybygg og Gjennomgangsbygget skal restaureres. Da har Plan- og Driftsavdelingen (PLUT) planer om å kjøpe inn et nytt ventilasjonsaggregat.

-Ventilasjonen i Gjennomgangsbygget er for dårlig, sier Sidsel Jerkø i PLUT. For et halvt år siden fikk vi pålegg fra arbeidsmiljøutvalget om å stenge åtte avtrekkskap for å bedre forholdene i laboratoriene. Det er behov for et nytt aggregat med en gang, men vi har ikke råd til å bruke to millioner kroner midt i et budsjettår.

Årsaken til den dårlige ventilasjonen i Gjennomgangsbygget er at aggregatet ikke har vært skiftet ut på 20 år. På den tiden har det blitt bygget en etasje ekstra og huset er i dag nesten utelukkende blitt et laboratoriebygg. Laboratoriene har behov for kraftig ventilasjon, og bruker opp mye av kapasiteten.

-Men vi ble overrasket da en måling våren 1992 viste at luftkvaliteten bare oppfylte 63 prosent av arbeidsmiljølovens minstekrav. Derfor måtte vi stenge åtte avtrekkskap, sier Sidsel Jerkø.

-Det er umulig å forelese med ventilasjonsanlegget på, sier Willy Hemmingsen.

NY UTSTILLING I BOKHANDELEN!

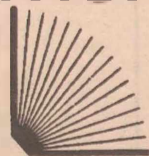
I tidsrommet 1. til 28. mai
vil vi stille ut bøkene i
Det Blå Bibliotek

fra

UNIVERSITETS
FORLAGET

Velkommen inn til

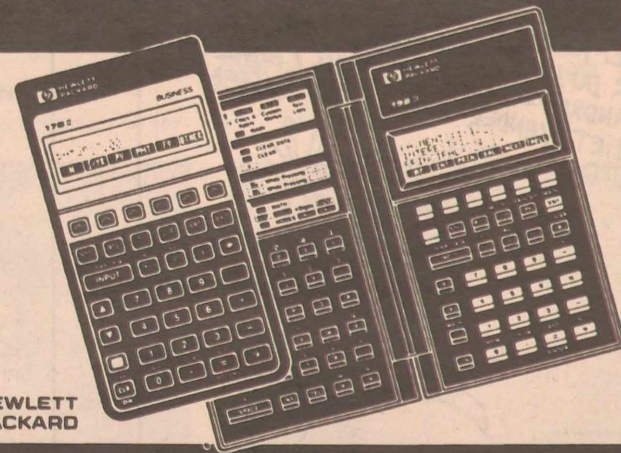

AKADEMISK KVARTER

B O K H A N D L E N

Hovedgården, Universitetet i Tromsø, 9005 Tromsø. Tlf 083-44920

Brukervennlige!
HP 17 B II og HP-19 B II
Finansielle Kalkulatorer

hp HEWLETT
PACKARD

Kalkulatorene er langt enklere å bruke enn noen andre økonomiske kalkulatorer. Du kan taste inn formler på samme måte som du ville skrevet dem ned på papir. Velg mellom «enter» eller «=» i dine kalkulasjoner.

Ved hjelp av en rekke innebygde funksjoner kan du med enkle tastetrykk foreta kompliserte finansielle utregninger som f.eks. amortisering, obligasjonsberegninger og pengestrømsanalyser.

Kalkulatorene har i tillegg funksjoner innen statistikk, avtaleberegninger og matematikk.

Fransk grunnfag kommer

Undervisningskonsulent ved ISL, Jorun Nordmo, regner med at 20-30 studenter begynner på fransk grunnfag til høsten.

Fransk grunnfag kommer endelig til høsten. Dette forteller undervisningskonsulent ved ISL, Jorun Nordmo. Økonomisk hjelp fra det franske oljeselskapet ELF og et norsk forskningsfond har gjort det mulig å starte opp. De håper på 20-30 studenter med gode forkunnskaper til det nye grunnfaget, som vil holdes i tradisjonell stil.

Av Cathrine Hansteen Liland

Til høsten kan den frankofile delen av Tromsøs studentmasse virkelig utfolde seg. Da starter fransk grunnfag opp etter mange års planlegging. Først etter initiativ utenfra har Universitetsrådet prioritert fransk grunnfag ved Universitetet i Tromsø.

Nordmo forteller at det er vanlig at et nytt fag trenger hjelp utenfra for å bli startet opp ved Universitetet. I dette tilfellet er det det franske oljeselskapet ELF, og det norske forskningsfondet NABF som har gjort grunnfaget mulig. De forfinansierer to eksterne stillinger fra høsten av, med tre års varighet. Dermed skulle lærerstaben være vel igang med å etablere seg her på universitetet.

Faget er lagt opp i en tradisjonell stil. Det er delt inn i tre: Kulturkunnskap med historie og geografi, en del med grammatikk og

fonetikk, og tilslutt i en litteraturodel med litteraturanalyse og -historie.

Studieplanen for det nye faget er allerede lagt ut, med muligheter for forandringer.

Undervisningskonsulenten understreker at det blir forventet gode forkunnskaper hos studentene før studiestart.

Kravene fra vidregående skole vil være å ha lest minst C-språk med gode karakterer, B-språk eller å ha oppholdt seg lengre tid i Frankrike. I og med at det til høsten ikke vil bli arrangert forkurs for grunnfaget, håper undervisningskonsulenten at de studentene som søker, har god bakgrunn. Det eksisterende 5-vektallskurset i fransk for realister vil bli omgjort til forkurs for grunnfaget fra vår 94.

Undervisningskonsulenten antar at det til høsten vil starte 20-30 studenter.

Ny leder i NSU

Påtroppende NSU-leder Per Helge Måseide

Foto: Lise Fearnley

- Som medisinerstudent fra Bærum er jeg klar over at jeg tilhører en privilegert gruppe. Dessverre kan det virke som om vår gruppe; folk som kommer fra relativt gode kår, er de som klarer seg best. Dette sier Per Helge Måseide, nyvalgt leder i Norsk Studentunion (NSU).

Av Tomas Sætre

-Høsten 1992 var det 85.000 søkere til 35.000 plasser ved universiteter og høyskoler. Andelen akademikerbarn øker ved universitetet i Oslo, og i 1991 utgjorde disse 68 % av søkerne. Vi har ikke lik rett til utdanning når så mange avvises og rammevilkårene er så dårlige som i dag, fortsetter han. Måseide trer inn i jobben 1.juni. Han tilhører den radikale fraksjonen.

-Vi tilhører venstresida i politikken, men vi er partipolitisk uavhengige og ikke bundet av noe politisk program, sier Måseide. - Imidlertid arbeides det med å lage en felles organisasjon for de ulike radikale fraksjonene i Norge.

De radikale fikk tre av fem plasser i NSUs arbeidsutvalg (AU). De to andre var nestleder Rut Jørstad Krüger fra Levanger og AU-medlem Gunnar Steinsholt. De siste plassene gikk til to moderate: Sigrud Elisabeth Kordt fra Bergen og Christian Hellevang fra Samnanger.

Måseide har aldri vært medlem av noe politisk parti, men har erfaring fra NSU og forskjellige utvalg og organer ved det medisinske fakultet i Oslo. I 1991 var han leder for medisinerstudentenes humanitæraksjon: "Helse uten grenser".

-De viktigste sakene for meg er å få gjenåpnet universitetene, og få gjort noe med den dårlige studiefinansieringa. Når over 46000 tidlige studenter står ovenfor inkassokrav fra lånekassen, må det gjøres noe drastisk. Det virker ikke som utdanningsminister Gudmund Hernes innser alvoret i situasjonen, sier Måseide.

Billigere med tenner

Det vil nå bli billigere å gå til tannlegen for studentene i Tromsø. Helsefondet har nemlig satt ned egenregningen fra 25% til 20%. Dette vil gjelde fra og med året 1993. Men egenandelen på 1500,- må være betalt før man kan glede seg over prisnedgangen.

Anna Katarina Grova og Markus Hareide(foto)

Etter å ha gått igjennom fjorårets budsjett, har helsefondet funnet det mulig å senke egenregningen. Dette fordi det ble brukt mindre enn venta i fjor. Men det påpekes fra Samskipnaden at dette bare er en prøveordning:

-Denne ordningen kan endres fra år til år. Det kommer helt an på hvor mye som blir brukt i løpet av året.

Kåre Olsen på sosialtjenesten prøver å forklare hvordan ordningen fungerer:

-Man regner først ut hvor mye 80 prosent utgjør av beløpet. Deretter må man trekke fra 1500,- i egenandel fra dette beløpet. Det

man da står igjen med kan bli dekket av helsefondet. Hvis man for eksempel kommer med en regning på 4000 kroner, utgjør 80% av dette 3200,-. Trekker man fra 1500,- fra i egenandel, står man igjen med 1700,- man kan få dekket.

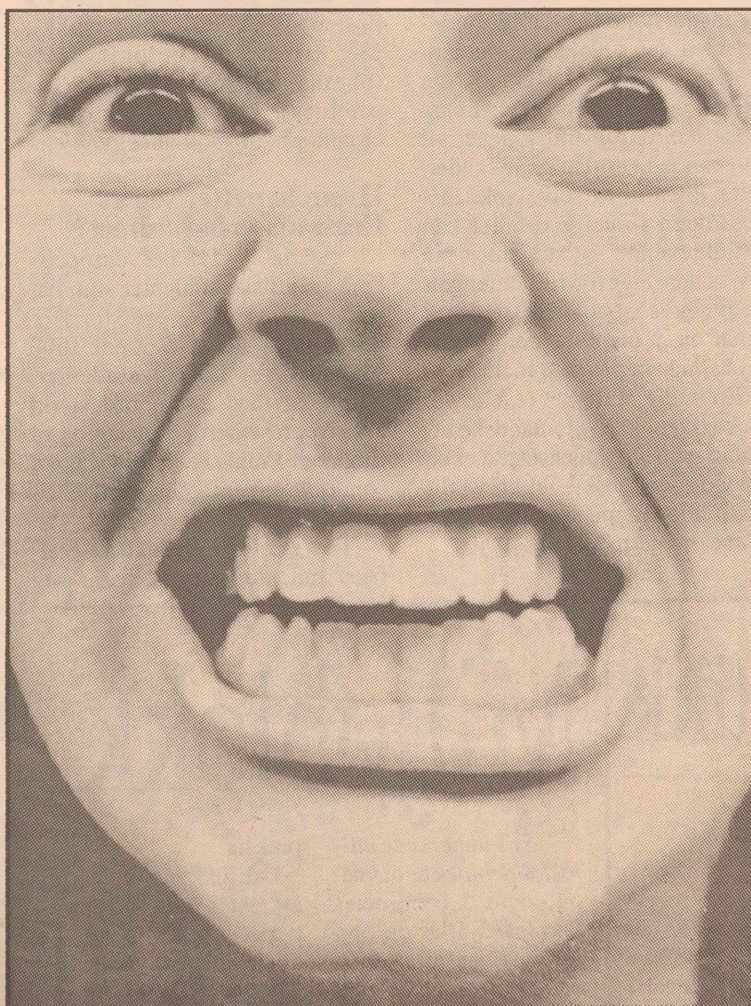
Kåre Olsen påpeker at denne ordningen ikke er så innbringende for den vanlige student, da egenandelen er såpass høy.

- Det er først fremst en ordning for de studenter som har store ekstraavgifter med nødvendig tannbehandling. Småbeløp kommer ikke inn under denne ordningen.

Få brukere

Det er fortsatt få som benytter seg av tilbudet som helsefondet gir til alle studentene i Tromsø. I fjor var det bare 146 studenter som fikk refundert beløp. Kåre Olsen på sosialtjenesten sier at helsefondet også dekker andre utgifter til studentene:

-Til dekning av briller gis max 500,- i bidrag med unntak av særlige tilfeller hvor dekning kan gis på medisinsk grunnlag. Behandling hos fysioterapeut og kiropraktor dekkes fullt etter betalt egenandel. Det er også en god del andre utgifter som dekkes. Oversikt over disse kan hentes på sosialtjenesten. Der får man også søknadsskjema. Men det er tydelig at det er få studenter som vet om denne ordningen, til tross for

at vi har prøvd å opplyse om den så godt vi har kunnet.

Søknadsfristen er ikke før 20.12. 1993 for i år, og alle studenter oppfordres å søke. Kåre Olsen foreslår at man tar vare på

kvitteringer fra lege, tannlege og andre utgifter man måtte ha gjennom året og til slutt sender alt samlet til Samskipnaden.

Laber oppslutning om Erasmus

I fjor søkte kun 9 Tromsøstudenter etter Erasmus-stipend. Universitetet i Tromsø deltar i 2 utvekslingsnettverk, og fra høsten 1993 blir Universitetet tilknyttet 4 nye nettverk. Den lave etterspørselen etter stipend i Nordnorge kommer Sørnorge til gode.

Av Gry H. R. Langnes og Erik Ødegaard (tegning)

Det har gått 6 år siden Erasmus-programmet ble startet (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students).

Norge vedtok i 1991 å delta i dette programmet, som omfatter EF-og EFTA-land. Fra 1995 vil EFTA-land kunne delta i alle EF initierte utvekslingsprogram. Programmet som i 1992/93 kostet Norge 12,5 mill. kr., tilbyr økonomisk støtte for utenlandsopphold fra 3-12 mnd.

Erasmus-programmets intensjon er å øke mobiliteten av studenter, ved at flere får muligheten til korttidsstudier i utlandet (det er omlag 8000 norske studenter som idag har langtidsopphold i utlandet). Foruten Erasmus-programmet finner vi flere komplementære programmer; feks. Comett, Lingua, Tempus og SPES.

Studentutveksling på flere måter

Den "ideelle" metoden for studentutveksling går via nettverk. Det er opprettet flere nettverk mellom utdanningsinstitusjoner i Europa og Norden, inndelt etter fagområder. Dette er den enkleste måten å reise på fordi man benytter seg av velutviklede kontaktnett med ferdig inngåtte avtaler. De praktiske sidene ved utvekslingen er gjort på forhånd og sjansene for at studenten skal kunne reise dit den ønsker er gode. Innenfor disse etablerte nettverk kan studenten ofte få tildelt studentbolig, og studentorganisasjoner fungerer som støtteapparat for utenlandstudenter med korttids-

Hittil har få studenter fra Tromsø benyttet seg av Erasmus-programmet med dets fordeler.

opphold (arrangert av AEGEE eller ESN-grupper).

En annen utvekslingsmetode som foreløpig også inngår i Erasmus-programmet, er såkalte Free-Mowers. I dag benyttes denne metoden av studenter tilknyttet institutter som ikke har forbindelse via et nettverk. Det innebærer at for hver Free-Mower-søknad må institusjonen ta direkte kontakt med den utenlandske utdanningsinstitusjonen. Dersom det ikke er opprettet en utvekslingsavtale mellom institusjonene, vil man kunne få anstus på søknaden. Dette fører til at selve søknadsprosedyren i mange tilfeller kan bli tidkrevende, og studenten må selv ta ansvaret for tilretteleggelsen av studieoppholdet. Det er idag planer om å utelukke denne type utveksling fra programmet.

En tredje mulighet er å knytte direkte kontakt til utenlandske utdanningsinstitusjoner. Dette er en metode som kanskje vil bli vanligere framover, men som muligens vil svekke nettverkene.

Fire nye nettverk

Universitetet i Tromsø deltar idag i to Erasmus-nettverk. Ved institutt for språk og litteratur er fagene tysk og engelsk tilknyttet et nettverk, og ved institutt for matematiske realfag er sivil ingeniør-studiet tilknyttet et annet.

I tillegg har Universitetet søkt om forbindelse til fire nettverk fra høsten 1993: ISL (lingvistikk), ISV (sosialantropologi), IMR (plasmafysikk) og IMB (basic hepatology). Disse fire søknadene er nettopp blitt forhåndsgodkjent.

Hvem benytter seg av Erasmus-programmet?

Av de ca. 118.000 europeiske og nordiske studenter som har søkt om Erasmus-stipend for skoleåret 1993/94, er omtrent 1000 søknader fra norske studenter. Norge er med andre ord sterkt underrepresentert i motsetning til England, Frankrike og Tyskland, som omtales som den gyldne triangel.

Det er stor overvekt av realfagsstudenter som benytter seg

av programmet. Av de 103 000 studenter som har fått innvilget søknad om stipend for skoleåret 1993/94, studerer kun 201 studenter samfunnsvitenskapelige fag. Denne tendensen gjelder også for norske Erasmus-studenter: Fra Trondheim reiste det i 1992 ca. 130 studenter, hovedsaklig fra NTH. Bergen sendte ca. 150 studenter, primært fra Handelshøyskolen.

Tromsø forsynte seg meget beskjedent med kun 9 stipend. Et utrolig lavt tall, særlig tatt i betraktning at Norge alt har betalt "billetten" til disse nettverkene. Stipendene fordeles ikke geografisk, men ut i fra nasjonal etterspørsel. At etterspørselen i Nord-Norge er lav, kommer dermed Sør-Norge til gode.

For studenten er selve studiet i et EF-land gratis. Av Erasmus-budsjettet (87 mill. 93/94) gis det støtte til studenter og utdanningsinstitusjoner. Som nevnt ovenfor betaler den norske stat en god del til Brussel for å kunne delta i Erasmus-programmet. Det er imid-

lertid opp til hvert enkelt institutt hvorvidt de ønsker å bli tilknyttet et nettverk og i hvor stor grad de ønsker å informere studenter om utvekslingsprogrammer. Norge betaler akkurat like mye til Erasmus-organisasjonen om Tromsø sender 9 eller 90 studenter. Den eneste forskjellen er at dess flere studenter som reiser, dess mindre støtte blir det på hver student. I de siste åra har hver student fått 1700 NK i måneden, og ifølge Erasmus-målsettingen gis det maksimum 5.000 ECU (European Currency) og minimum 2.000 ECU pr. semester.

Erasmus-kongress i Trondheim

I midten av mars dro syv studenter fra forskjellige utdanningsinstitusjoner i Tromsø til Trondheim for å delta på Erasmus kongressen "EKSIT". Kongressen, som var arrangert av studenter i Trondheim, samlet ca. 150 studenter fra Norden og Europa. Et viktig tema på dette seminaret var å utvikle "støtteapparat" for utenlandsstudenter. Ved de fleste Universiteter i Europa og Norden arbeider studentgrupper med å legge forholdene best mulig til rette for studenter med korttidsopphold. Ved Universitetet i Tromsø er det kommet forslag om å opprette en kontaktgruppe bestående av representanter fra hvert institutt. Økt interesse for studentutveksling vil også øke behovet for et slikt initiativ.

KOMMENTAR

Kan man forklare den manglende interesse for Erasmus-nettverk med mangel på informasjon? Hvem skal i så fall ta ansvaret for å formidle informasjon? Mye tyder på at interessen for studentutveksling er økende. Ved vårens søknadsfrist for stipend (15.mars) søkte cirka 20 studenter, og av disse var de fleste Free Mower-søknader. Det vil utvilsomt være en fordel for studentene i Tromsø om flere institutt fatter interesse for utvekslingsnettverkene, og også sørger for å informere studentene om de muligheter som finnes. Instituttledelsene oppfordres derfor til å søke om ICP-avtale (Inter-University Co-operation Program). Søknadsfrist for høsten 1994 er 30.oktober 1993.

Gry H.R. Langnes

Eksamenskritikk fra Nordland

Rolf Johnsen, studie- rektor ved Folkeuniversitetet i Nordland, kom i Nordlys 4.mai med skarp kritikk av UiTøys eksamenspolikk. Striden står om hvilke andre steder enn Tromsø studentene skal kunne avlegge sin

eksamen. I dag er det godkjente nordnorske eksamensinstitusjoner i Alta, Kirkenes, Harstad og Bodø. Examen Philosophicum kan avlegges flere steder.

I følge Rolf Johnsen er ikke dette nok.

Miljøblokk

ISVs utmerkede miljøkladdeblokk er navnet på en to 2 centimeter tykk sak. Blar du opp vil du finne at alt som er skrevet, er skrevet på baksiden av arkene. Det er heller ingen sammenheng i stoffvalget.

Meningen er at du som bruker av blokken, skal skrive på den blanke siden: Miljøvern i

praksis.

-Blokkene lager jeg av rester fra kopi-maskineriet, og når jeg får tid binder jeg dem inn og legger dem utenfor resepsjonen. Det som vil kan bare forsyne seg, sier tekniker Gudmund Dalsbø ved Institutt for samfunnsvitenskap (ISV).

Stipend og Legat- håndboken 93

OVER 500 SIDER MED TETTPAKKET INFORMASJON OM NÆRMERE 2.000 STIPEND OG LEGATER FOR UTDANNING.

NORGES ENESTE OPPDATERTE HÅNDBOK OM STUDIEFINANSIERING!

KR 148,- HOS BOKHANDLERENE

Lommerusk fra departementet:

Renta ned med 0.5 prosent

Reformen som skal sikre bedre studiefinansiering kan neppe behandles før neste vår. I mellomtiden er renta på studielånet satt ned med et halvt prosentpoeng mens rentenivået ellers er gått ned med flere prosentpoeng. Dette betyr at Studielånet blir relativt dyrere enn tidligere.

Av Tomas Sætre,
Geir K. Ronland (foto)
og Erik Ødegaard (tegning)

Det er to år siden Stortinget ba Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) om å lage stortingsmelding om studentenes velferd. Dette skjedde på bakgrunn av den tverrpolitiske enigheten under valgkampen i 1989, om at stipendandelen burde økes kraftig. Meldingen skulle vært ferdig i fjor, men ble forsinket. Nå er den utsatt nok en gang, og på grunn av høstens budsjettbehandling vil den neppe bli tatt opp før til neste vår.

Kraftige reaksjoner

Stortingets saksordfører, Høyres Siri Frost Sterri, betegner det som provoserende at statsråd Gudmund Hernes har prioritert denne saken så lavt.

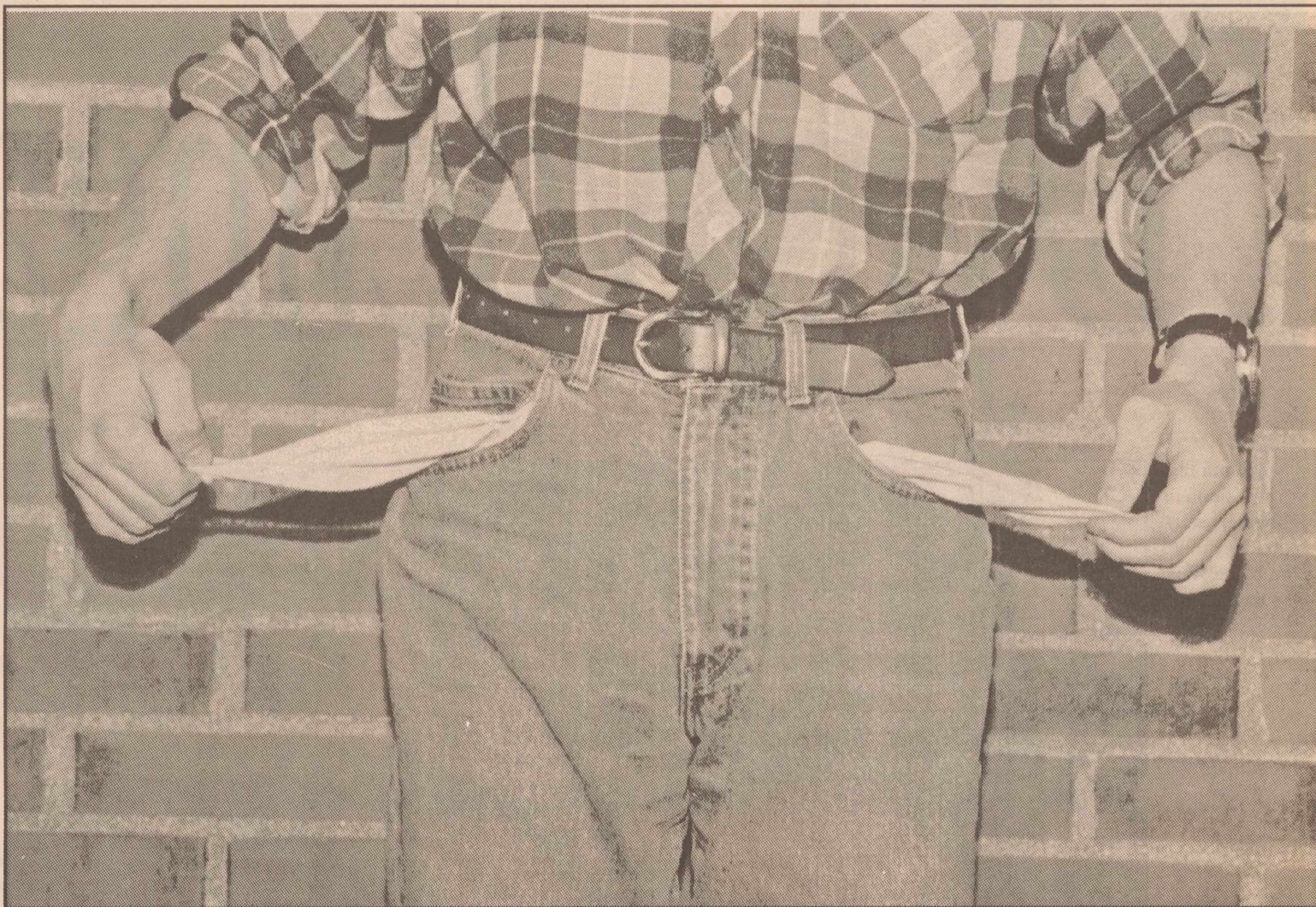
-Arbeiderpartiet holder studentene for narr, og det vil ikke forundre meg om partiet også kommer med de samme løftene i valgkampen selv om de til og med foreslo tilstramminger i statsbudsjettet i år - tilstramminger som stortingsflertallet stemte ned, sier Frost Sterri til avisa Vårt Land.

Joar Flynn Jensen, leder i Norsk studentunion (NSU), betegner ovenfor Universitas rentenedsettelsen som umoralsk liten, og minner om at 46.000 tilbakebetalere er under inkasso.

Magne Sognvoll, leder for Akademikernes fellesorganisasjon (AF), sier at regjeringens studiefinansieringspolitikk er en skam. Han mener reduksjonen ikke kommer der den trengs mest. På lån som har løpt i mer enn femten år reduseres renten med 2,5 prosentpoeng.

-De som har hatt lån i mindre enn femten år har den største gjelden. For dem monner en halv prosent lite, sier Sognvoll.

Jan S. Levy, direktør i Statens lånekasse for utdanning uttrykker glede over at renta er satt ned med et halv prosentpoeng, selv om han i forkant gikk inn for ett prosentpoeng. Han kan opplyse at det fremdeles arbeides for å

Tomme lommer: 46.000 tilbakebetalere er under inkasso og antallet øker. I følge NRK-Dagsrevyen tar nå bare halvparten av de registrerte studentene i Oslo og Bergen opp lån i Statens lånekasse for utdanning.

realisere dette målet.

Hernes avviser kritikken

Gudmund Hernes avviser ovenfor Vårt Land at det er snakk om dårlig politisk håndverk at Stortingsmeldingen nå er ytteligere forsinket. Han viser til at siste innstilling fra Magistad-utvalget som tar for seg ulike sider ved studentenes velferd, først ble levert i februar. Høringsuttalelsene til innstillingen har gitt så mange motstridende råd at departementet nå trenger ytterligere tid til å levere meldingen til Stortinget. Blant annet må det avklares hvil-

ke rettigheter arbeidsledige skal ha i forhold til Lånekassen og Arbeidskontoret.

Taktikkeri blir bekreftet

Hernes avviser at utsettelesen av stortingsmeldingen var et taktisk grep. Arbeiderpartiets Trond Jesrud derimot, innrømmer dette ovenfor Universitas:

-Da ville regjeringen ha lagt alle kortene på bordet, og stått lagelig til for hogg gjennom hele valgkampen, sier Jesrud som er medlem av Stortingets kirke- og undervisningskomite.

SVs Wenche Lyngholm sier

at regjeringen i det minste burde ha lagt inn en rentekutt som svarvarte med resten av markedet i revidert nasjonalbudsjett. Hun mener en halv prosent overhodet ikke monner.

Saksordfører Siri Frost Sterri sier hun har forståelse for at KUF-departementet trenger mer tid for å se på de enkelte sider av studentvelferden, men hun mener likevel at Hernes burde sendt over til Stortinget i vår den delen som gjelder studiefinansieringen. Hun påpeker at hovedinnstillingen fra Magistad-utvalget ble lagt fram allerede i fjor høst.

Utopia 10 år

Februar 1983 skiftet *Studentavisa i Tromsø* navn til det velklingende *Utopia*. Avisa har i de 17 årene den har eksistert hatt månedlige utgivelser, bortsett fra i 1985/86 og i 1993 med et nummer hver 14.dag.

10.700 søkere

Det er kommet 10.000 søknader om opptak til lavere grads studier ved Universitetet i Tromsø (UiTø) høstsemesteret 1993. Dette er 25 prosent økning fra høstsemesteret i fjor da det kom inn 8000 søknader, som var en 23 prosent økning fra 1991 da det kom inn 6500.

I tillegg har 700 søkt om opptak til hovedfagsstudier og studier ved Avdeling for praktisk pedagogisk utdanning (APPU).

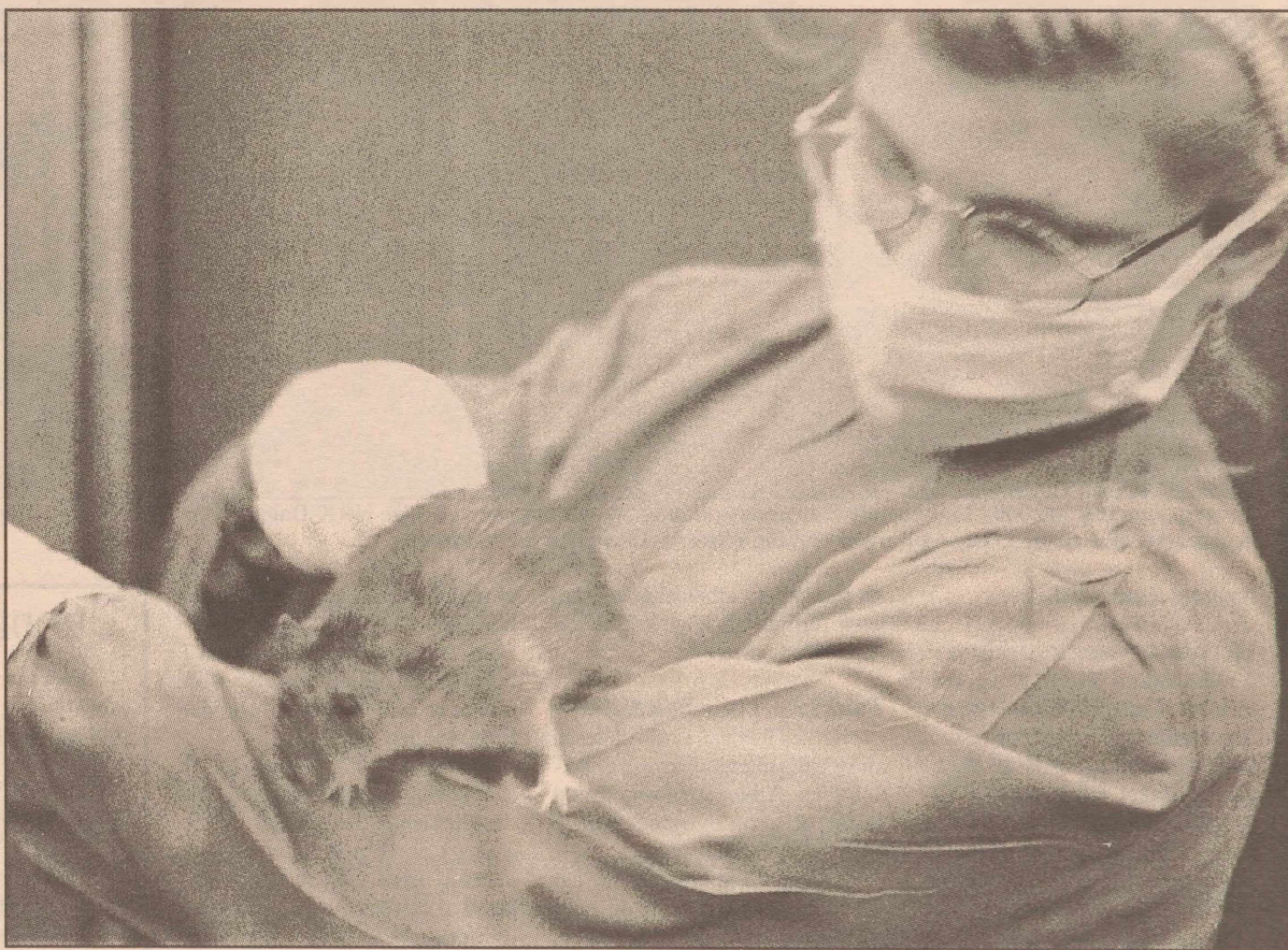
Den økte søkermassen trenger imidlertid ikke bety at det er mange flere som ønsker å studere ved UiTø. Sammenligninger viser at hver student i Norge sendte 1,7 flere søknader i 1992 enn året før, melder avisa Tromsøflaket.

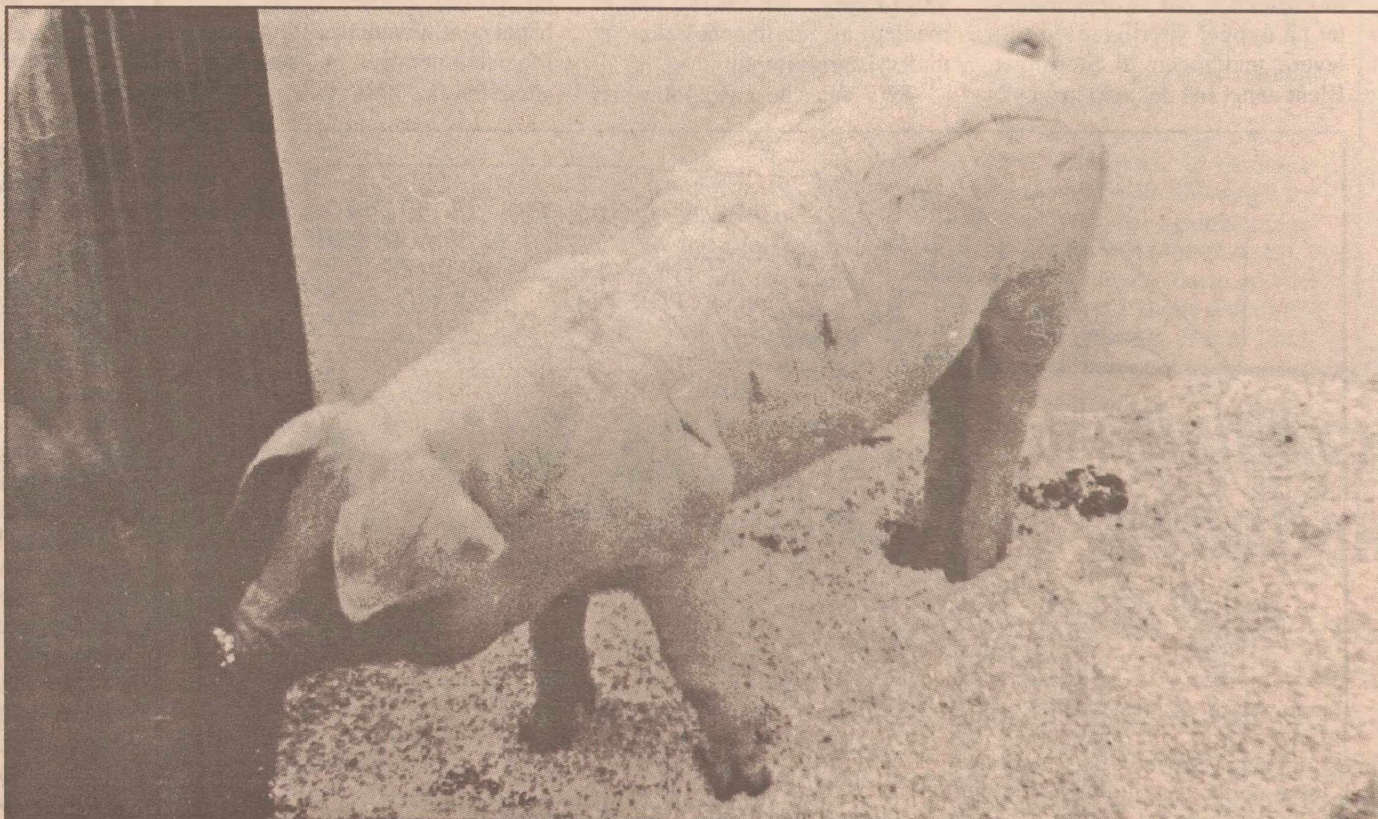
Bak låste dører:

Dyreavdelinga på

- Ein må like dyr skal ein jobbe her, seier Nina Løvhaug, som har ansvar for dagleg stell av dyra.

Det blir lagt inn posar med vatn under huden på grisane. Meir og meir vann sprøytes inn i posene, slik at huden utvidar seg. Dette forsøket brukast i forskning på hudtransplantasjonar.

Bruk av forsøksdyr er vanlig innan medisinsk forskning. Universitetet i Tromsø har ei eiga dyreavdeling. Det er strenge reglar for bruk av dyre i forsøk i Noreg. Louise Stab Jensen er ansvarleg for dyreavdelinga ved universitetet. Ho er utdannet veterinær, og meiner dyra har det bra, og at bruk av forsøksdyr er naudsynt for å drive medisinsk forskning.

Av Odd Kristian Dahle, Bjørn Langgård og Marianne Tønnessen (foto)

Dørene inn til dyreavdelinga er låst. Uvedkomande slepp ikkje inn utan vidare.

Dei tilsette er redde for aksjonar frå dyrevernorganisasjonar. Ved andre norske universiteta, og ved universitet i utlandet har det vore vernerar aksjonert mot bruk av forsøksdyr.

Avdelinga er delt i tre underavdelingar. Ei avdeling for små dyr og ei for store dyr, og ei for smitteforsøk. For å sleppe inn til dyra, må dei passere eit slusesystem. Alle dyra skal av, og ein må på med gule operasjonskler og munnbind. Kjølerautstyret må desinfiserast.

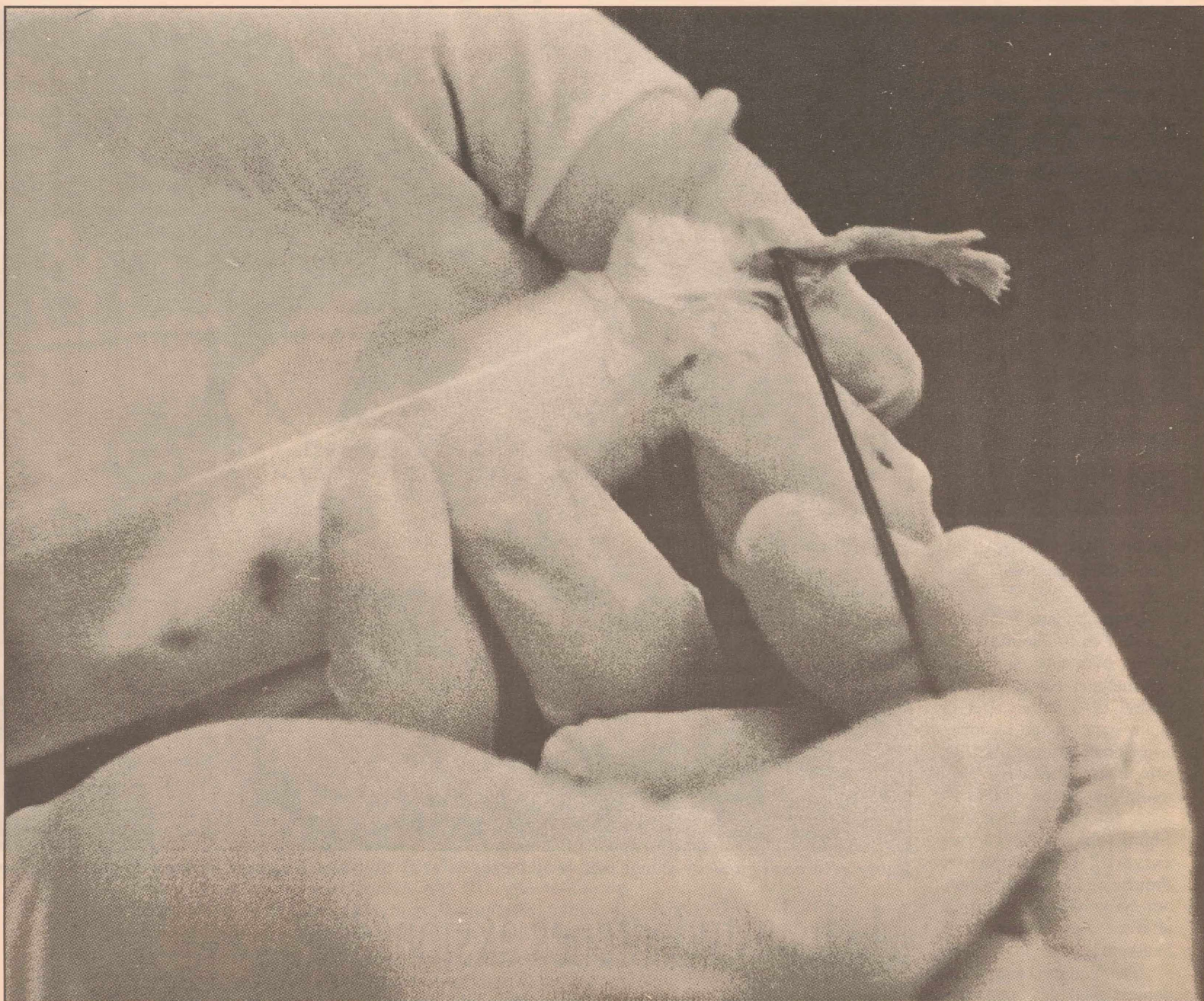
-Vi har strenge krav til hygiene. Dyra skal vere frie for smittesjukdomar. Dessutan ville dyra bli stressa dersom dørene var opne for publikum, seier Jensen.

Sluser

På smådyravdelinga er det mange rom, der ein finn mus, rotter og marsvin. Desse dyra blir for det meste nytta i kreftforskning. Blandt anna er forskarar i Tromsø mulige ferd med å utvikle ein heilt ny kreftmedisin.

-Denne skal stimulere heile kroppen sitt immunforsvar, seier Jensen. I dette forsøket sprøytast rotter med mus med eit kreftframkallande stoff, som gir kreft i levera. Dyra får

Blodprøver på mus blir tatt ved å skrape vekk noko av skinnnet på låret til musa. Blodet førast inn glassrøret. Tidlegare kappade dei av halepissene for å ta blodprøver, men dette var særst smertefullt for musa.

-Dyreforsøk hemmar utviklinga

-Forskning på dyr har spilt ein forsvinnande liten rolle i dette århundret, når det gjeld å betre helsa til folk. Det er leiar i Dyrebeskyttelsen Tromsø, Marit Lilland, som seier dette. Organisasjonen dekkar heile Nord-Norge, og veks stadig i storleik.

Av Odd Kristian Dahle og Bjørn Langgård

-Biologiske skilnader gjer det vanskeleg å overføre resultat frå dyr til mennesket. I staden for å forske på årsakane til sjukdomen, forskast det på symptoma. Mykje av dei sjukdomsgruppene det forskast på har direkte årsak i livstil, til dømes røyking og stress. I verste fall har dyreforsøka hemma utviklinga for å betre helsa til folk, seier Lilland.

-Hovudargumentet mot dyreforsøk ligg likevel i dei etiske sidane. Kva rett mennesket har til å pine dyr, seier Lilland.

Louise Stab Jensen avviser denne kritikken, og presiserer at det blir brukt fullstendig narkose ved alle kirurgiske inngrep. -Dyra kjenner ingen smerte, seier ho. Jensen har job-

ba ved dyreavdelinga i ni månader. På den tida har avdelinga motteke tre brev frå dyrevernorganisasjonar.

Jensen jobbar for at det skal brukast færrest mogleg dyr. Alle forskarar som skal bruke dyr i forsøk, må inn til samtalar med henne. Fleire gongar har talet på dyr blitt redusert under desse samtalanene. Jensen meiner forskarane for det meste har eit bra forhold til bruk av forsøksdyr.

Motstand i forskarmiljøet

Innan forskarmiljøet er det òg ein del motstand mot bruk av forsøksdyr. -Vi registrerar auka interesse rundt vårt arbeid, og stadig fleire engasjerar seg i kampen for å

ivareta dyra sine interessar, seier Lilland.

Nyleg gikk over tre hundre legar saman over heile verda for å avskaffe dyreforsøk. Legane skuldar i eit manifest dyreforsøk for å vere i strid med vitenskapen sine ideal. Eksperiment med dyr er grotesk og fornærande, seier legane, som avviser alle former for forsøk med dyr.

-Dyra må få leve etter deira instinkt og funksjon. Ved å haldast i fangenskap mistar dei all sosial omgang med andre dyr. Ventetida før dei avlivast er ofte den verste, seiar leiar i dyrebeskyttinga Tromsø, Marit Lilland.

Undervising

I undervisinga av studentar blir det òg brukt dyr i øvingar. Som oftast er dette rotter og mus, men også eit femtitals froskar går med i løpet av eit år. Det er medisinarstudentar og biologistudentar som i størst grad er brukarar. Enkelte stader benytast det datasimulering i undervisinga, for å kunne spare ein del rotteliv, men Jensen trur ikkje det er nokon god løysing.

-Ein hugsar ein disseksjon betre dersom ein har gjort det med sine egne fingrar, og kjendst den rette lukta. Datasimulering kan nok vere bra i enkelte tilfelle, men ikkje i

alle, seier Louise Stab Jensen.

Motstanden blant studentane i Tromsø har ikkje vore så stor, men enkelte reagerar på at det blir brukt dyr i øvingar.

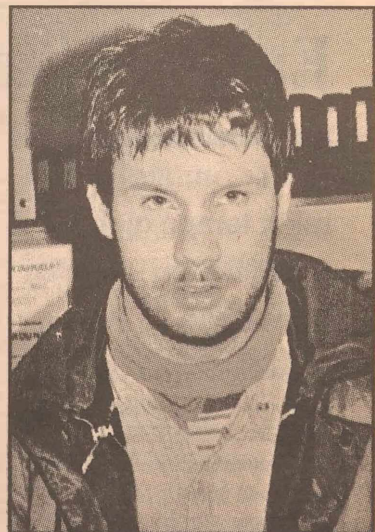
-Alle dyr er like mykje verdte. Rotter og marsvin, grisar og hundar, dei har alle sin plass i økosystemet. Eg er prinsipielt mot at dyr skal haldast i fangenskap. Dette seier biologistudent ved Universitetet i Tromsø, Ørjan Holm.

Holm er i mot forsøk på dyr, men aksepterar likevel dette i begrensede former. Dette berre så lenge dyra handsamast på ein akseptabel

måte.

-Faren for å gå for langt den andre vegen, til dømes som Greenpeace, er også tilstades. Ein må finne ein middelveg her som ved alt anna. Eit forsøk er nok, forklarar han med overbevising i stemmen.

-Kvifor ta livet av 20 rotter når ein klarer seg med ein? Til dømes i undervising blir det synda altfor mykje med dette. Dataskjermer og demonstrasjonsvideo ville meir enn mykje dekke dei behova undervisinga treng, seier Ørjan Holm.

Kvifor ta livet av 20 rotter når ein klarer seg med ein? spør biologistudent Ørjan Holm.

MH

ert denne nye medisinen, som til har gitt lovande resultat.

For å kome inn på stordyravdelinga, må ein igjennom eit nytt slusystem. Kontrollen er ikkje så streng her. Dyra er nok meir hardførte. På denne avdelinga er det rom for kaniner, gris og hundar.

Ein del reagerar nok på at det blir brukt hundar i forsøk, men des- hundane er spesielt ala opp til dette formålet. Vi kjøper inn hundar på ein oppdrettar i Østfold, seier Louise Stab Jensen. Hundane står i moderne kennel, med eigen lufttegard.

Dyreforskning

Hundane blir brukt til forskning i hjertetrytmeforstyrrelser ved ned-

- Dette er ein aktuell problemstilling ved generell nedkjøling av fisker som har havna i sjøen, og per- som blir funne i snøskred. Det stipendiat Hanne Bjørnstad ved biologisk avdeling som seier det. Ein del av denne forskinga tar seg korrleis hjartet reagerar det blir nedkjølt i samband med kirurgi. Universitetet i Tromsø ligg langt framme når det gjeld dyreforskning.

inne på dyrestallen møtar vi avdelingsingeniør Nina Løvhaug. Ho er ein av fem som har det daglege ansvaret for stell av dyra.

Klart ein får eit forhold til dyra. Alle dei store dyra, hundane og grisane, seier Nina. -Ein må like dyr og ein jobbe her, seier ho, og tar seg rotte på handa. Utopias journal trekker fingrane raskt tilbake. Nina fortel vidare at ho og dei andre ingeniørane utfører ein del av arbeidet for forskarane. Til dømes å ta blodprøver er ein av dei daglege oppgåvene.

Dyra er rolegare, når dei blir behandla av folk dei kjenner. Dess- når vi som oftast betre røynsle har å handtere dyra, fortel Nina Løvhaug.

Kirurgi

Grisane ved avdelinga blir brukt til forsøk med hjartekirurgi, og hudtransplantasjonar. Dette er aktuell problematik ved brannskader. Grisens anatomi er nokså lik menneskets sin, og dei eignar seg difor til denne type forsøk. Det har kome inn tre nye smågrisar på avdelinga. Dei gryntar rundt i binn og leikar med ein fotball.

Nystekte vafler, nypussete sko og blodtrykksmåling. Dette var medisinerstudentenes tilbud til byens befolkning lørdag 8. mai. I hvite frakker samlet de inn penger til AIDS-forebyggende arbeid i Zimbabwe.

Av Anna Katarina Grova og Jørn Søderholm (foto)

Innsamlingen i Tromsø er et ledd i en landsomfattende aksjon hvor alle medisinerstudentene i Norge er oppfordret til å delta. Det er andre gang denne aksjonen arrangeres i Tromsø. Forrige gang klarte studentene her å samle inn nesten 94.000 av rundt 800.000 i hele landet. Abjörn Ellingsen står i år som ansvarlig for aksjonen i Tromsø og forteller smilende om en velykket konsert de allerede har arrangert på Skarven:

-Det var en kjempe bra konsert med det norsk-afrikanske Tromsø-bandet "Tamba Kaounda" og vi er også fornøyd med inntektene denne kvelden. Rundt hundre betalende skal man ikke klage over.

Det er SAIH, i samarbeid med de lokale helsemyndigheter, som har satt i gang det AIDS-forbyggende arbeidet i Zimbabwe. Lars Meyer har selv vært lege i området og var en av forkjemperne for å få satt i gang prosjektet som medisinerstudentene samler inn penger til. Han sitter nå i sentralstyret i SAIH. Men denne dagen hadde han lagt alt administrativt arbeid på hyllen og ble med å pusse sko.

Det var mange som satte pris på en varm vaffel denne regntunge vårdagen, og mange av byens eldre befolkning benyttet tilbudet om å få blodtrykket målt.

Ranveig Søre var en av de mange som benyttet seg av et av tilbudene på torget lørdag. En sykebil ble brukt som blodtrykkstasjon.

Medisinstudentenes aksjonsdag:

Helse for alle penga

Tone Lise syntes skoene trengte en puss.

Folk leste brosjyrene de fikk mens Ompagniet spilte.

En time i Storgata lørdag formiddag

Det er umulig å gå i rakst tempo gjennom Storgata en lørdag formiddag

Av Anna Katarina Grova og Jørn Søderholm (foto)

Guttemusikken trommer gjennom byen. Stopper opp på torget og overdøver enhver samtale. Vaffellukten er den eneste som klarer å bryte igjennom hornblåsing.

-Vil du støtte AIDS-forebyggende arbeid i Zimbabwe? Eller sjekke blodtrykket?

Atter en gruppe mennesker dukker opp, med selskinnsluer på hodet: Studentkoret med nye svingende sanger. En aldri så liten kamp mellom blåserne og sangerne oppstår, men guttemusikken traver så videre nedover gata.

Bybeboerne tar seg tid til kaffe og vafler. Stopper opp og prater. Må rygge litt unna for en lastebil som kommer kjørende midt i mylderet. De graver i Storgata.

Koret tar seg en hvil. Og like fort er Ompagniet, studentorkesteret, på pletten med svingende rytmer. TIL spiller kamp i morgen. Supporterne er ute med kassettpiller med TIL-sang gang på gang, og salg av supporterutstyr. Nei til Narkotika står ved siden av.

Også kommer musikken igjen. Denne gang Tromsø Brassband.

-Vil du støtte Kosovoalbanerne?

Troms indremisjon og forvaret står ved sine stands. En gruppe jenter i 12-års alderen står i lange røde skjørt og ser på en mann som sitter midt i gaten og demonstrerer mot noe. Jentene er med i koret Treklang og har sunget i en borgelige dåp i Banksalen.

Og der kommer det noen russkrypende på alle fire. Hvorfor i all verden?

-Vi får jo en hipp skolis i lua!

Så da så.

De kalles russ.

SKIDAG I ØRNDALEN

Anette (6) var en av de som gikk fortest.

Av Lena Skau (tekst og foto)

Leieboerutvalget i Ørndalen hadde lenge planlagt å ha en ski- og akedag. 2. mai gikk arrangementet av stabelen.

Skiløypa var på cirka hundre meter, med en runde for de minste og to for de største. Føret var noe trått på grunn av den råtnete snøen, men innsatsen var på topp både fra deltakerne og publikum. Kommentator Aina Nilsen gjorde en flott innsats i å få opp stemningen. I pausen ble det servert varme pølser, juice og smågodt til alle på fellesplassen. Etterpå var det samling i akebakken. Den var laget ekstra til i anledning dagen og var bratt og cirka femten meter lang. Her gikk det unna, og det var om å gjøre å holde styringa. Tilslutt var det stor premieutdeling. Alle fikk gullmedalje og diplom og Are Holand spilte fanfare til hver enkelt etterhvert som de fikk premiene utdelt. Det stilte cirka femten stykker til skirennet og vel tjue i akekonkurransen. Det kunne ha vært flere deltakere, men mange hadde nok satt bort skiene for sesongen.

Alle deltakerne fikk premier.

Marita (1 1/2) i full fart ned akebakken.

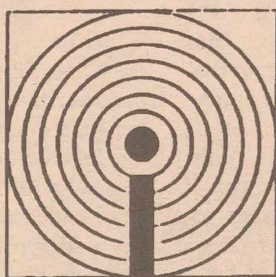
Likestillingspris

Universitetet i Tromsø har satt av kroner 25.000 til en likestillingspris, som skal deles ut i forbindelse med Universitetets festdag 1. september.

Prisen kan tildeles institutter, avdelinger, grupper eller enkeltpersoner som har arbeidet for å fremme likestilling ved Universitetet, for eksempel ved tiltak som gir en mer balansert kjønnsfordeling på studier eller blant ulike stillinger, studieorganisering eller opplæring som fremmer likestilling. Det vil særlig bli lagt vekt på at tiltakene er utradisjonelle og viser nye veier i likestillingsarbeidet.

Alle ansatte og studenter har forslagsrett. Begrunnede forslag sendes innen 25. mai til Likestillingsutvalget, som vurderer forslagene og innstiller overfor Universitetsstyret.

Nærmere opplysninger kan fåes hos likestillingkonsulent Hanne Magna Sørensen, telefon 083-45242

**STUDENT
RADIOEN**
TROMSØ *FM 105.6*

Mandag

07.30 Morrakvitter.
07.55 Byradioen
10.15 Musikkmaksimum
11.05 Musikkspesial:
Tropical Extravaganca
11.55 Bynytt med været
15.00 God Ettermiddag Tromsø
17.30 Ukas nye plater
18.30 Platespeilet
21.30 Radiobingo

Tirsdag

07.30 Morrakvitter
07.55 Byradioen
11.05 Musikkspesial:
Ukas nye plater
11.55 Bynytt med været
15.00 God ettermiddag Tromsø
22.00 Tropical Extravaganca
23.00 Elvisradioen

Onsdag

07.30 Morrakvitter
07.55 Byradioen
10.15 Studenthjørnet
11.05 Musikkspesial: Elvisradioen
11.55 Bynytt med været
15.00 God ettermiddag Tromsø
21.30 Glam Slam
22.00 Kinosyndromet

Torsdag

07.30 Morrakvitter
07.55 Byradioen
10.15 Kinosyndromet
11.05 Musikkspesial: Klassiske Toner
11.55 Bynytt med været
15.00 God ettermiddag Tromsø
21.30 Dalen-timen
22.30 Krimskrams
23.00 Jazzforum
24.00 Inn i vinternatta

Fredag

07.30 Morrakvitter
07.55 Byradioen
10.15 Dalen-timer
11.05 Musikkspesial: Jazzforum
11.55 Bynytt med været
15.00 Fredagsfri
22.00 Beatservice

Lørdag

13.30 Etter Ukeslutt
17.30 Tune-in Hard Rock Radio

Søndag

10.30 Søndags-frokost
14.00 Musikkmaksimum
16.00 Studenthjørnet
17.00 Klassiske toner

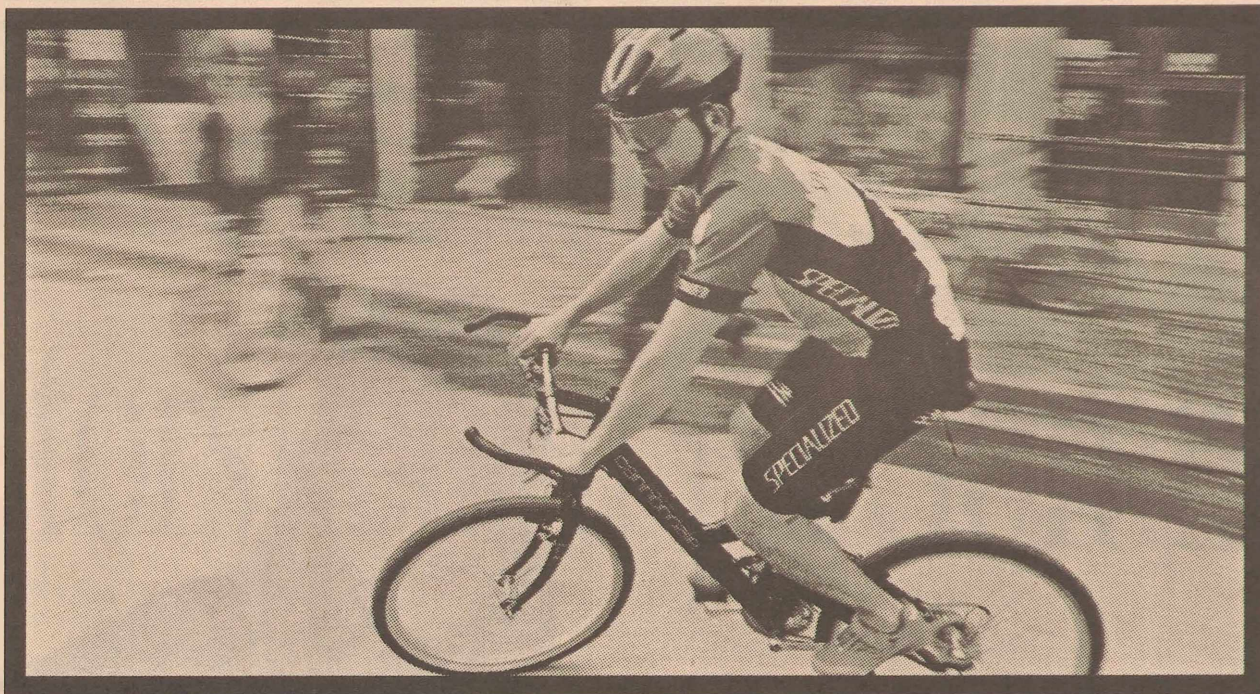
Vi hadde lyst til å se nærmere på dette fenomenet, og dro avgårde til en sportsbutikk i Storgata. Utopias bike team var egentlig ute etter en nyskaping hos DBS; en sykkel som allerede har rukket å vekke en god del oppsikt, både grunnet utseende og pris. Men før vi i det hele tatt visste hva som egentlig skjedde, var det norske vidunderet glemt til fordel for en amerikaner.

En helt spesiell amerikaner.

Er den dopet?

Den kommer fra oven. Hevet over alle andre "av veien"-sykler henger den, vanligvis, så alle kan se, og deretter gledes eller vemmes. Nå skal den ned. Utopias utsendte har fått tillatelse til å bringe denne mountain-bikenes Lamborghini ut i Storgata en snartur. Forsiktig løsnes reimene som hekter den til taket og fjelluhvret kan tas nærmere i øyensyn. Bare prisen kan få legger og lår til å skjelve; tjuefemtusen nihundre og nittifem kroner, like mye som tre Datsun Cherry, registrering inkludert. Man kan jo bli krank av mindre.

Cannondale super v 3000 Delta suspension er som hentet ut av en Mad Max film; en androgyn skapning som bringer ny mening til begrepet sykkel. Denne science fiction doningen er ulik alt annet vi før har sett, og for den saks skyld; har turt å tenke på. Bakre del av konstruksjonen er "normalt" proporsjonert, lenger frem kan det virke som om rammen er sprøytet full av anabole steroider og andre veksthormoner. Den ser slem ut. Vi rygger instinktivt et par skritt tilbake idet farkostens hjul når bakken. Så har den da i alle fall det til felles med andre sykler; hjul. Og styre. Men der stopper også likhetene. Støtdempere var før i tiden forbeholdt biler og andre motoriserte farkoster. Ikke nå lenger; Cannondale's v 3000 demper det meste både foran og bak. Under en demonstrasjon legger vi merke til en flippet-flappeti lyd i fremre dempemekanisme. Et øyeblikks uro oppstår før betjeningen beroliger oss; bare litt vakuum i belgen. Det var da enda godt.

Flunkende nye terrengsykler er blitt et like sikkert vårtegn som utepils og hestehov. Kampen om å ha den råeste og mest oppsiktsvekkende pedaldrevne farkosten pågår for fullt blant store og små gutter. Vil du være med i gjengen, må du trå på siste nytt.

Man må til fjells

Storgata står for tur. Men før sykkelene kan testes, må man skifte klær. Det går ikke an å sitte på noe slikt uten hjelm, briller, sykkelbukse, sykkel-skjorte og sykkelsko. Tror du det er mange som kjører Lamborghini i Ecco Soft? Mens vår fotograf gestikulerer vilt med ulike objektiver og legemsdeler - han er gira nå - dresser undertegnede seg opp i bikerklær og ser etterhvert ut som en Dag Otto Lauritzen med vektproblemer.

Vel ute, med super v'n mellom vinterbleke ben, viser det seg at en sykkel tross alt fortsatt er en sykkel. I alle fall på flat mark i Storgata. Man må til fjellet skal man kunne nyte denne farkostens egenskaper. Folk stopper opp, tror ikke det de ser.

- Tjuefem tusen, e det me syklist?, spør en. - Deinn sjer jo hjømmesnekra ut, sier en annen. For en exhibisjonist med god råd må denne sykkelene være tingen. Noen gutter i fjortenårsalderen står med åpen munn og bare ser. Kanskje blir ikke konfirmasjonspengene satt på Gullbok likevel?

DBS vil også leke

Amerikanerne kan terrengsykkel. Det ekstreme fascinerer dem, og intet er bedre enn å vekke oppsikt. Nå vil altså DBS også være med på leken. Den Beste Sykkel har aldri interessert feinschmäckerne. Golden flash-stempelet skal en gang for alle fjernes, ved hjelp av INTRUDER-serien. For bare 19.215 norske kroner kan en DBS Intruder XTR 4000 Double action med active shock, Tioga Psycho Kevlar og Aluminium suspension bli din og bare din. Dyrt, sier du? Så kjøp en XTR 2000 Tough enough med Tange OS seamless tubing extra light for latterlige 8.995. Ikke det heller? Vel, nå daler du snart ned blant bermen, men LX 3000 kan kanskje være noe. Riktignok uten tubing og shock, men til gjengjeld med Tange suspension Strutz 1 1/4, og det er jo ikke så verst...

Av Klaus J. Sonstad og Kjetil S. Longva (foto)

STORRGATAS SKREKK

KULTUR

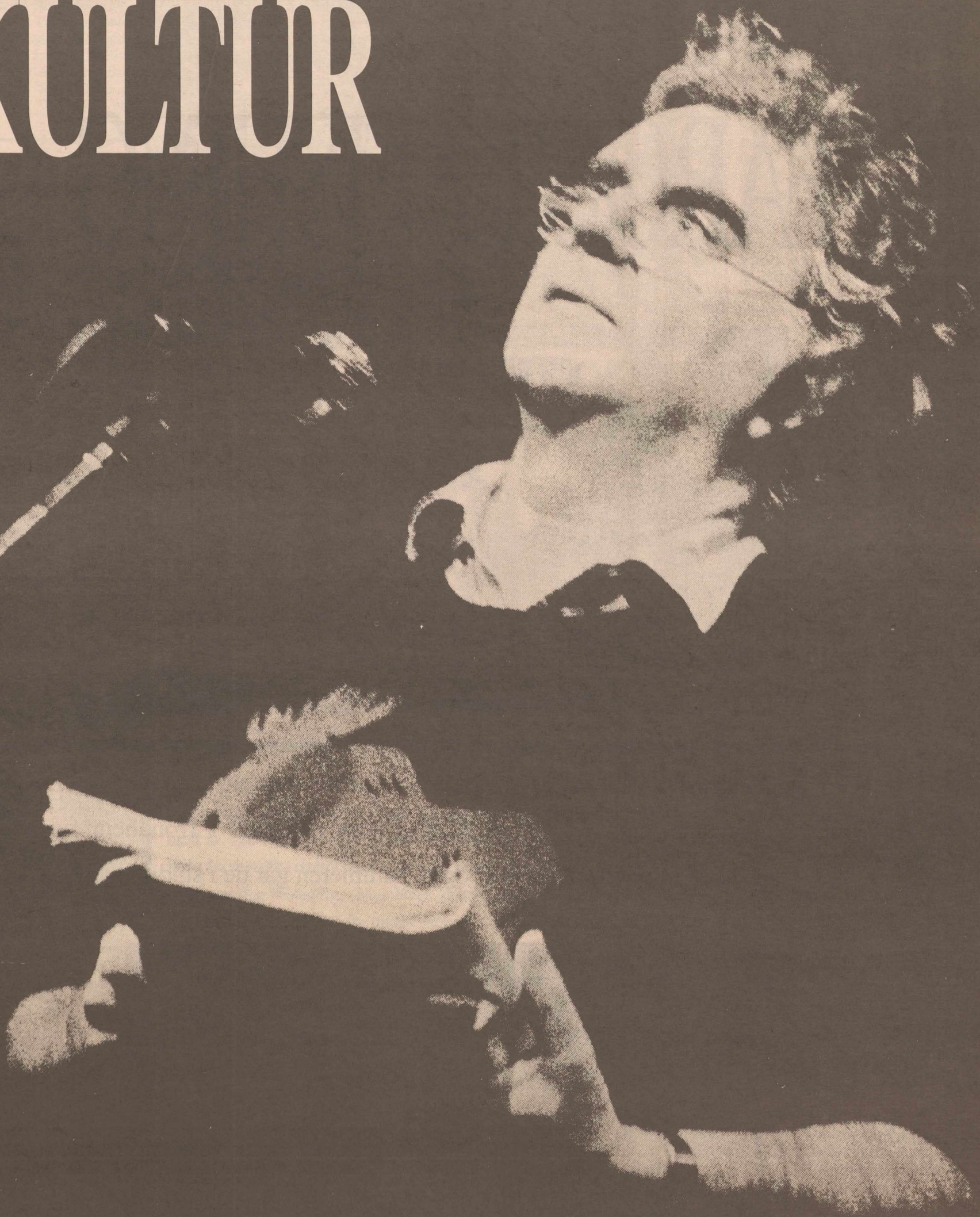

Foto av KJETIL S. LONGVA

FAROUT FISHING

Utopia treffer gitarist Per "Poh" Pedersen i trappa opp til øvingslokalet deres på Ungdommens hus. "Poh" er andpusten etter en løpetur. Inne i øvingslokalet går "Poh" litt smånervøst omkring. - "E klokka my"? Fæm på tre", svarer journalisten. "No håpe e bærre di kjæm", sier han i det han går ut av døra.

Joda, gutta kom, de. Fire unge menn man ser er rockere, i ordets rette forstand, nærsagt. Den Tromsøbaserte Kabelvåg-gruppa fra Målselv ("Poh" forklarer at to og en halv av dem er fra Målselv, mens en og en halv er sånn fra litt rundt omkring) tar musikken på alvor, og det er klart, spiller man den type musikk går man ikke rundt og ser altfor snill og tekkelig ut. Image er viktig. Etterhvert faller ting i orden og alle kommer på plass.

Arv=mini-lp

- "Den første mini-lp'en vi spilte inn finansierte vi ved hjelp av arv." Det er batterist Chris Reddy som tar ordet, mens to av gruppebesetningen går litt ut og inn, og fjerdemann, bassist Henrik Sandnes reparerer litt på en godt brukt bassgitar. "Vel, egentli så va det jo han Henrik som finansierte den. Det va han som arva." Henrik ser opp: "Det va no et lån, da." Chris nikker før han fortsetter: "Den andre mini-lp'en måtte vi også finansiere sjøl. Heldigvis har vi no ikke gått helt bankerott på de to prosjektan."

"Ambisjonen vårres e å kom ut i værden, til flest mulig", sier Chris. Henrik skyter inn: "Måle e ikke å bli superstjærna, mæn å hele tida utvikle oss som band. Det e det som e viktig."

Amsterdam

"Den første mini-lp'en bestæmte vi oss før å spille inn etter fire måna. Innspillingsstedet va et studio i Amsterdam. Og på veien nedover spilte vi i både Trondheim og Oslo. I tillegg fikk vi en spillejobb på "Felleskøkenet" i Christiania - Den jobben forsov vi oss til, toget gikk fra oss. Det va litt surt. Det va dagen før Roskilde-festivalen og masse folk der nede."

"Årsaken til at vi valgte Amsterdam va den at vi kom i kontakt med "Life...But how to live it" og "So much hate", to Oslo-band, som hadde vært der. Det va selvfølgelig ikke i våres tanka at det kunne finnes et lignende studio i Norge." Det er fortsatt Chris

Gruppa har eksistert i knapt 2 1/2 år. På denne tiden har de gitt ut to mini lp'er, spilt i ungdomsprogrammet "U" på NRK-TV og spilt både i Trondheim og Oslo. Nå skal de ut på Europa-turné, og til sommeren går de i studio igjen.

som snakker. Det virker som han er den mest snakkesalige, ihvertfall i dag.

Oslo, Svarte pantere og Anneli Drecker

Etter at vi spilte på "U", dro vi til Oslo og levde på honoraret fra NRK. Der nede fikk vi vite at de hadde et studio på Blitz som vi kunne få bruke, og dermed dro vi dit uten å egentli ha planlagt nokka som helst. Vi spilte bare inn de

låtan vi likte best der og da. Vi va heldig og fikk tak i ho Anneli Drecker fra Bel Canto. Ho va midt oppe i innspillinga av filmen "Svarte Pantere", men stilte opp allikevel." - "Ja, du skjønne at vi like å hjelpe fram ukjente talenta," sier Henrik bassist og flere.

25 spillejobber på 27 dager

- "Akkurat no driv vi på å planlægge toppformen. Den ska

vær på topp 14.juni, da går vi i studio igjen, skjønne du. Og før den tid ska vi gjennomføre en slags Europa-turne. På den turneen som starte med spillejobb i Aalborg, Danmark 14.mai, så har vi 25 spillejobba på 27 dager." Kjell Erik som er vokalist ber en bønn om at ingenting går galt underveis.

"Ka med finansieringa av det her prosjekte da," undres journalisten? Chris tar igjen ordet først:

"Nåkka støtte har vi ikke fått enda, mæn vi har søkt ætte midla som vi forhåpentligvis vil få. Uansett så har vi ordna med garanti før alle spillejobban slik at vi ikke går konk halvveis. I snitt skulle vi få omtrent tre tusen pr. jobb. Uansett så kan det jo skje uforutsette ting. Vi ska kjøre nedover med bil...som vi har leid av Prepple i Dum Dum Boys," sier Henrik som er ferdig å "mekke" bassgitar. "Dessverre mista vi sjåføren vårres før noen daga siden, så no prøve vi å få tak i en type fra Trondheim som kan fungere som både sjåfør og lydmann," overtar Chris igjen.

- "Kjøpe alt bare det e stygt nok"

Besetningen i Farout Fishing er plutselig blitt ivrige, hele gjengen. Utopia har forsøkt å plassere dem i "bås", rettere sagt: Det ble nevnt at de lød litt som en tidlig versjon av Red Hot Chillipeppers.

- "Næææii, dæm va væl enno meir funky enn oss..." "Æ foreslår Metallica", sier Henrik bassist.

Kjell Erik mener at de berører det meste. "Vi e innom de fleste genre", er hans kommentar før han fortsetter: "Vi vil ikke bli plassert i noen bås." Henrik kommer atter en gang med en ytring: "Vi spille over så mange genre at folk ikke skjønne ka vi gjør, og aller minst oss sjøl. Vi kjøpe alt bare det e stygt nok."

Opplyser folk

"Vi e et politisk band. Stikk motsatt av Diddy Wah Diddy. Dæm e førr alt, mæns vi e i mot alt", sier Kjell Erik, "og dessuten driver vi et utstrakt misjonsarbeid på konserta og andre steda", fortsetter han. Henrik mener at de ikke er noen store poeter, men da bryter Kjell Erik kjapt av. "Vi e store poeta, og vi forsøke å opplyse folk hær i duste-Norge".

Snart begynner rockefoten så smått å røre seg hos de forskjellige band-medlemmene. De skal ha konsert dagen etter på Middagskjelleren, så journalistene velger ikke å forstyrre dem mere. I det de går ned trappa på Ungdommens hus begynner golv, vegger og tak å vibrere i takt med de "Farout Fishiske-rytmer".

STEN-RUNE ROLAND
foto av
JØRN SØDERHOLM

ROOTSFESTIVALEN THE FARM,**Halden 11.-12. juni**

Nanci Griffith & the Blue Moon Orchestra, Albrigtsen & Pacheco, Jonas Fjeld Band, Tom Russell Band, Somebody's Darling, Lucinda Williams, Hellbillies, Tore Andersen, Bill Booth Band, Kristin Solli, Gone at last, Roy Lønhøiden, Sigge Hills orkester.

MIDTFYNFESTIVALEN,**23.-27. juni**

INXS
Lenny Kravitz
Faith No More
Vaya con Dios

I tillegg kommer blant annet:

Lars H.U.G., Henning Sterk, Shu-bi-dua, Daltons, Lisa Nilsson, Greene, Moonjam, The Underdogs, Led Zepelin Jam, Ulf Lundell, Skagarack, Mats Ronander, Jet Black Joe

KALVØYAFESTIVALEN**26-27. juni**

Foreløpig oversikt:

Lørdag: Faith No More, Delbert McCClinton, John Campbell
Søndag: Neil Young, Nils Lofgren, Pearl Jam, Yeahlove Swans

SOMMERFEST ER FESTIVAL

Ferien nærmer seg med stormskritt, sjøl om sommeren foreløpig lar vente på seg her i nord. Sommerferie er festivaltid, og festivalene er feriemål for mange. Musikkfestivalene er selve inkarnasjonen på menneskenes endelige oppvåkning fra vinterdvalen. De representerer først og fremst folkeliv: et sammensurium av høy musikk og svette kropper, og bevegelse i et mer eller mindre bedagelig tempo. Festivaler kan være så mangt. Blytung ryggsekk og sure tær, øsregn og hull i teltet, kjøttetende klypedyr i soveposen. Det hender faktisk at man begynner å stille seg et par eksistensielle spørsmål når trommehinnene er sprenget, og alt du kan gjøre er å skylle ned pølse med brød nr. fjorten med nok et glass varm vin i pappkrus. Likevel slår man raskt fra seg slike dystre tanker, for stemninga, den egenartede atmosfæren, innhenter deg bestandig. Mye latter og mye solskinn, om ikke fra himmelen over deg, så iallefall fra menneskene rundt deg. Du inntar en eviglang lunsj, en kollektiv musikalsk piknik. Og når favorittbandet ditt spiller, drives du umerkelig lenger og lenger fram mot scenen. Du er en del av en stor, bevegelig masse. Du er en viljeløs dråpe i et sydende folkehav, og du verden så deilig det er å være dråpe av og til!

Tilbake står enorme gressmatter fylt av søppel, aske og stank. Noen stakkars idrettslag har begynt sisyphosarbeidet med å rydde opp. Du tumler ut, blakk og svett, men med kroppen full av rytmer og hodet fullt av mulige og umulige finansieringsopplegg for de neste tredve CD'ene du simpelthen bare MÅ anskaffe deg. God sommer, god fest!

ROSKILDEFESTIVALEN,**1.-4. juli**

Endelig program for Roskildefestivalen forventes klart ca. 15.mai

Pr. i dag er følgende artister programført:

Neil Young, Red Hot Chili Peppers, Afghan Whigs, American music club, Bad Religion, Bjorn Again, Boghandle, John Campbell, Ray Charles, Cop Shoot Cop, Cranberries, Electric Boys, Excess Bleeding Heart, FFF, God Machine, Greene, Jah Wobble, Keziah Jones, The Law, Living Colour, Love Shop, Midnight Oil, Motorpsycho, The Poets, Popsicle, The Sandmen, Shonen Knife, Sugar, Therapy?, Trains&Boats&Planes, Uncle Tupelo

QUART-FESTIVALEN,**Kristiansand 8.-11. juli**

Foreløpig fastsatt:

Torsdag: Mental Overdrive, Zora Young & Chicago Bluesmeeting, Knut Reiersrud

Fredag: B. Nilsen, The God machine, Life... but how to live it, Motorpsycho, Seigmen, Manitu, Freakshow, Bendik Hofseth band, Scandinavian power jazz, Per Elias Drabløs, Master Class, Therapy?, Jungle Medics Vamp, Ratataboo

Lørdag: Daniel Lanois, The Auteurs, Dronning Mauds Land, Kung Fu Girls, Steam, Dryads State, Mermaids, KKK, The Cactus Brothers, Allians, Hot Club Norge

Søndag: Afrikansk og arabisk musikk, Arild Andersen & Kirsten Bråthen Berg, Knut Reiersrud, Depiika band, Mari Boine, Allians

HULTSFREDSFESTIVALEN,**Småland 12.-14. august**

Foreløpig fastsatt program:

Iggy Pop, Ramones, Robert Broberg m/band, Stereo MC's, The Shamen, Jesus Jones, Rollins Band, Wilmer X, Smashing Pumpkins, Manic Street Preachers, Peps Persson, Olle Ljungström, Clawfinger, Sultans of Ping, Babes in Toyland, Therapy?, Hedningarna, Stars on Mars, The God Machine, Stefan Sundström, Apache.

TORUNN GJELSVIK
ERIKSEN
Foto: ARKIV

MUSIKK

BARBIE BONES

I floraen av interessante og spennende band fra Bergen, står Barbie Bones frem som det mest markante og utfrika. Med sine røtter solid plassert i de seine 60-års psykedelia og 70-års glamrock, har kvintetten fra Norges våteste by utviklet seg til å bli et av 90-års mest lovende norske rocke-band. De debuterte med en EP i 1987, da under navnet Monalisa Overdrive. Siden minst tre andre band kalte seg det samme; et tysk heavy-band, et amerikansk jazz-orkester og et svensk danseband, ble navneskifte foretatt. Første utgivelse under sitt nye navn kom i mai 1990 med tittelen: "Brake for nobody", spilt inn i Sigma studio. Utgivelsen ble etterfulgt av en Norges-tourne som etterhvert også omfattet Sverige og Danmark. Samtidig ble skiva utgitt i Europa, og gruppas "hjemmelagde"-video, "Submarine soul", ble en gjenganger på MTV. Snart så en Europa-tourne dagens lys. Den omfattet Belgia, Frankrike, Nederland, Sveits, Tyskland og Østerrike. I juni 1991 var Barbie Bones invitert til Italia for å delta på en stor utendørs festival i Firenze. Bandet reiste nedover til Rimini et par dager før festivalen for å lade opp. Som de fleste turister ville bandet se seg litt om på stedet, og sykler ble innleid. Men i sterk varme blir man ofte tørst og de fikk lyst på forfriskninger. Ingen av band-medlemmene hadde

noen anelse om at det var forbudt å nyte alkohol mens man benyttet leie-sykler. Da eieren av utleie firmaet så at guttene provianterte tungt med øl-bokser litt lenger opp ikvartalet, fikk han angst og satte etter dem. Det ble en vill klappjakt i Riminis hardt trafikerte gater, som selvsagt endte i et vanvittig kræsje. Vokalisten måtte gipses fra hofta og ned, mens resten av bandet

slapp unna med blåmerker og skrubbsår. Det var umulig å avlyse konserten i Firenze, så vokalisten ble kjørt til festivalen i ambulanse. Bandet dekorerte gipsen med psykedeliske mønstre og satte papp-englevinger på krykkene hans før de gikk på scenen. Dette opptrinnet var nok en medvirkende årsak til kjemperesponsen fra italienerne. I november 1991 satte de seg på

flyet til New York hvor de gjorde to klubbjobber, i tillegg til å bli arrestert av purken. Slikt skjer nemlig der borte når man går løs på alt som finnes av ledig plass på murvegger og lignende, for å klistre opp konsertplakater av seg selv. Denne turen ble forøvrig foreviget på videobånd og seinere presentert av NRK's "U". I desember samme året gjorde de stor suksess med sin, for svake sjeler, mildt sagt sinnsvake versjon av Per Asplins julesang "Putti plutti plott". De første månedene av fjoråret tilbrakte Barbie Bones i Sigma studio for å spille inn sin andre plate, "Death in the rocking horse factory". Utgivelsen ble etterfulgt av et fåtall spillejobber, før de etter sigende tok en pause. Pausen ble avsluttet tidligere i år, da Barbie Bones ble tildelt spellemanns-prisen rett fremfor øynene på Dum Dum Boys. Om nåtiden kan vi fortelle at Barbie Bones har fått et søtt lite brev fra det store Barbie-dukke-konsernet. De vil nemlig ha Barbie Bones til å skifte navn, for å unngå at den søte dukken som representerer "the american way of life" blir identifisert med frika norske rockere. Huff og huff, denne verden er fæl, ikke sant?

Fredag 14.mai spiller de på Bort i Natta. Løp!

RUNE N. ANDREASSEN

Første gang Jonas Fjeld spilte i Tromsø var i 1974, året etter sin debut. Første gang Jonas Fjeld holdt en pressekonferanse i Tromsø var i mai 1993. Da gjorde han det med stil, på Relax-rommet oppe i 6.etasje på et av byens hoteller. Han stilte med en vårbrun, 40 år gammel kropp, tildekket av høyhæla sko, olabukse, bart, briller og en luftig T-skjorte. Klar for turneen i Nord-Norge og for konsert på Borti Natta torsdag 13. mai. Klar for å spille låter fra sin nye plate "Texas Jensen", med norske tekster laget av Ole Paus.

-Jeg har et fint forhold til Tromsø konsertmessig, det er en by med sjel og utstråling, smiler Fjeld og begynner å mimre om den gang han og Jonas Fjeld Band spilte på Gamle Prelaten.

Mimre gjør han også på den nye platen sin. Jonas Fjeld, som egentlig heter Terje Jensen, er født i Bodø og har mye slekt nordpå. Men han flyttet etterhvert sørover til Drammen, hvor han vokste opp. Det er Fjelds tanker rundt sin oppvekst den nye platen med 14 ferske låter gjenspeiler.

- Drammen var et fint sted. Havnen var levende, der kom båter fra alle steder. Ola-bukser var populære, den gang som nå. Wrangler og Lee var de mest populære merkene, men de var jækla dyre. Så jeg gikk rundt i et billigmerke som het Texas. Derfor begynte folk å kalle meg "Texas Jensen", noe den nye platen også heter, sier dagens Jonas Fjeld.

Samarbeid med Ole Paus

Det er den andre platen Fjeld gir ut med norske tekster. Forklaringen er at Ole Paus har kommet inn i bildet som skribent. -Ole er en ener på å skrive norske tekster. Han kjenner meg vel bedre enn de fleste, og derfor blir det han skriver veldig ekte for meg. Vi traff hverandre for første gang i 1979. Da fant vi en tone, en slags rød tråd. Siden den gang har vi holdt et vennskap, uten å ha rent ned dørstokkene til hverandre, for å si det slik. Vi har stort sett møtt hverandre over et glass, og da kan to herrer ha det svært festlig sammen. Både jeg og Ole Paus er veldig glade i brune steder a'la Ølhallen. Over et glass prater vi gjerne om ting som herrer ikke så lett greier å prate om.

JONAS FJELD

Albumet "Svært nok for meg" kom ut i 1989 og var det første Fjeld gav ut med norske tekster. Nærmere 70 000 eksemplarer ble solgt og suksessen målt i kroner var et faktum. Men platen ble ikke engang nominert til Spellemannsprisen, som Fjeld har vært så heldig å motta to ganger tidligere. -Plata var en blanding av pop, rock og visesanger, og vi hadde problemer med å bestemme oss for hva vi skulle lansere den som. Det endte med at den ble plassert som rock, men det var jo feil, sier Fjeld. Og legger til at han ikke synes noe særlig om Spellemannsprisen, fordi det blir litt for mye fesjå av hele greien.

20-årsjubileum

Tyve år i bransjen har ikke slitt ut artisten Jonas Fjeld, heller tvert i mot. Reising og turneelivet er blitt en livsstil, og han blir rastløs av å være hjemme lenge om gangen. Etter turneen i Nord-Norge fra 5.-15.mai skal han slappe av litt. Fra begynnelsen av juli til slutten av august skal han så på Europa-tourne. Og til høsten legger han ut på en solo-tourne som begynner i Bergen 25. september. Ruten for denne turneen er ikke ferdig satt opp ennå, men det blir nok en litt tettere konsertstemning på den rundturen. Etter det har han tenkt å slappe av litt sammen med familien. Men det blir nok ikke så lenge, kjenner vi ham rett. -Jeg kommer gjerne tilbake hvis folk vil ha meg, smiler Fjeld skjvent. Ut på tur - aldri sur, ser ut til å passe bra på ham.

MAGNUS STÅLE SKAAR

Fredagsreparasjon

Pilt beleser lærevillige studenter sent en fredagskveld.

Øøh ... det er bedre med to reparatører enn ingen reparatører!

Fredagskveld. Det var et par timer siden HAM ble avslutta. Fredagskveld, og det var over tre hundre (300) studenter samlet inne på aud.max i hovedgården. Aud.max, for kvelden verksted, kino og øhhhhh... ISV-konspirasjonen hadde slitt og strevd, og de lykkedes. Alle deres visjoner om oppmøte ble oppfylt. Drømmene deres ble sann spådom, og glade var vi alle mann. Både reparatører og andre.

Klokka 20.38 ble filmerretet senket ned i hovedverkstedet. Snurr film! Reparatører av alle slag hylte forventningsfullt over det som nå skulle skje. La det skje, og det skjedde i fullt, rent ut forbilledlig kaos, vel og merke på skjermen hvor kveldens helter Pompel og Pilt reparerte og reparerte over en lav sko.

Joda, det var morsomt i aud.max denne fredagskvelden. Utover kvelden gikk smånervøse ul og mindre rykninger over til å bli heia-rop og "Hei Pilt, her er jeg" - armkast. De før så skumle reparatører bedrev en like forbilledlig terapi for oss som vokste opp i deres mest aktive dager.

Til høsten ryktes det om flere store

Det var med skrekkblandet fryd vi fikk oppleve vårt barndoms traume: De surrealistiske reparatørene Pompel & Pilt.

arrangementsplaner fra Konspirasjonens side, og vi ønsker dem velkommen, både deltakere og konspiratører.

STEN RUNE ROLAND
foto av
JØRN SØDERHOLM

TEMA

"Når alt kommer til alt, vet jeg uhyggelig mye om denne verden, og jeg har opplevet en del ting. Det meste har skjedd i forbindelse med alkohol. Men jeg er over et halvt århundre gammel, og jeg har sett nok nu. Jeg vil ikke oppleve mere, jeg kjenner mysteriene. Reisen i mørket er forbi."

JENS BJØRNEBOE

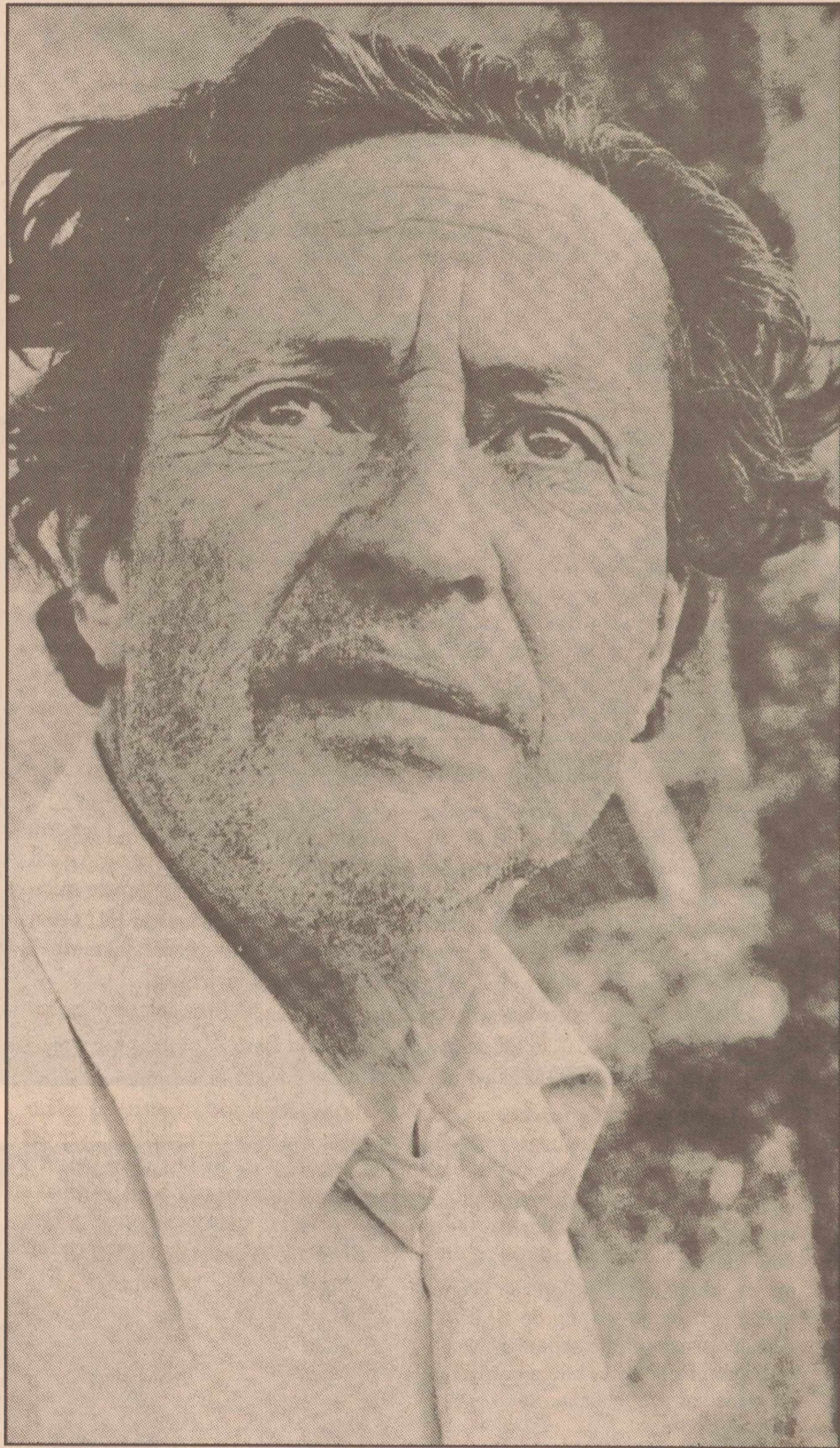
For 17 år siden, 9. mai 1976, mottok vi et trist men ikke uventet budskap. Forfatteren Jens Bjørneboe var død, vel 55 år gammel. Trist fordi en av våre fremste menneskevenner hadde gått bort, og ventet for de som kjente til Bjørneboe's livssituasjon de siste årene. Ingredienser som alkoholisering og dype depresjoner hadde lenge gitt oss signaler om hvilken vei det sakte men sikkert bar. Og denne morgenen valgte han å avslutte sin lange reise og utrettelige kamp for andre menneskers verdighet. Han slo følge med sin siste og eneste venn; *av alle ting på jorden er døden det eneste gode*. Hvem var han, denne mannen som så knusende hadde gjennomskuet mange av sykdommene i vårt samfunn? Spørsmålet er fristende å stille, men vanskelig å svare på. Bjørneboe hadde så mange sider at han var rund.

Som skipsredersønn startet han på et vis på feil side i forhold til hovedtyngden av dem han etter hvert ble talsmann for. Men Bjørneboe tok sjelden hensyn til samfunnets båssetting i sine skrivelser. For ham var det mennesket som var viktig, ikke status, penger eller parti. Materielle ting var ingen forutsetning, men heller intet drawback. Bjørneboe var i all sin lidelse også en livsnyter.

I unge år ble han utvist fra diverse skoler for sitt oppvigleri, han pådro seg en utuktsdom, og nektet tysk arbeidstjeneste under krigen. Han rømte til Sverige, hvor han utdannet seg til kunstmaler. Vel hjemme igjen fikk han noen penger for en male-riutstilling, og for disse kjøpte han en brukt skrivemaskin. Og så var hjulene i gang. Men de snurret sakte i begynnelsen; Bjørneboe hevdet å inneha norgesrekorden i refusjoner. Hans første (korte) roman *Hertug Hans* ble refusert en rekke ganger, og ble først utgitt i 1972. For å overleve skrev han artikler og innlegg for aviser og tidskrifter.

Men så i 1951 får han utgitt en diktsamling; *Dikt*. Tema for diktene er variert, men formen har han stort sett lånt fra andre. Denne og senere diktsamlinger viser at Bjørneboe også er en solid lyriker, kanskje noe undervurdert i forhold til hans andre arbeider. Hans "avskjed" med alkoholen, *Farvel, bror alkohol* i 1975 er også en verdig avskjed som lyriker.

I 1952 kommer romanen *Før hanen galer*, som opprinnelig ble skrevet som drama. Den omhandler nazistenes humane medisinske eksperimenter, og er starten på temaet Bjørneboe senere skulle gå svært dypt i, menneskets ondskap. I denne tiden arbeider han som lærer ved Steiner-skolen i Oslo. Lønnen er svært lav, det er nok mer hans svakhet for barn som drar ham til skolen. Han stolte mer på barn enn på voksne, og hadde en nesten magisk kontakt med dem. Elevene elsket sin lærer i de syv årene han var ved skolen. Her hentes inspirasjonen til hans gjennom-

bruddsverk *Jonas* (-55), som er et massivt angrep på samtidens skolepolitikk. Den ryster de lærde, og setter for første - men så avgjort ikke siste - gang sinnene i kok.

Stridsmannen fortsetter sitt forsvar av samfunnets utstøtte, dem det borgelige maktapparat og hylekor har kastet seg over og dømt. Gjennom en solid dokumentasjon i *Under en hårdere himmel* belyser han de menneskelige sider og skjebner i "retts"-oppkjøret etter krigen. Han stiller spørsmålsteget ved hvordan fanatisk nasjonalisme kan føre til en masserettsak som forfølger i beste fall uskyldige om enn noe enfoldige mennesker. Bjørneboe tar ikke på noe vis parti for tyskernes fremferd; han

har ikke mye til overs for germanerne med sitt vannstoffargede hår. Men han tar parti for de titusener som under heksejakten på landssvikere blir påført ufattelige lidelser som følge av den norske "rettferdighets-trang". I en ellers vanskelig tid mottar Bjørneboe flere drapstrusler etter utgivelsen av boken. Han har de siste par årene drukket tett, hans første ekteskap er i ferd med å sprekke, og han blir tatt for promillekjøring. Han bryter delvis med antroposofien og må oppgi lærergjengen ved Steiner-skolen.

Til slutt rømmer han landet og reiser i et par år rundt i Europa. Han hyller det sør-europeiske lynne gjennom *Vinter i Bellapalma* i 1958. Året etter kommer den

første romanen med virkelig selvbiografiske fragmenter, *Blåmann*, om kunstneren Sem Tangstad, en slags tilværelsens utlending, før han i 1960 retter sitt tredje frontalangrep mot den norske stat. Denne gangen er det fengselsvesnet som får unngjelde i *Den onde hyrde*. Den etterhvert erklærte anarkisten Bjørneboe vil ikke legalisere kriminalitet, han mener at forbryterne må gjøre opp for seg, men praksisen i norske fengsler er en skole i kriminalitet, man skaper tapere i stedet for mennesker som kan fungere selvstendig utenfor murene. Hans feide med det norske rettsapparat varer til godt over rettsaken om den "utuktige og støtende" *Uten en tråd* i 1967, hvor Bjørneboe får sin tredje dom.

Ellers er første halvdel av 60-årene preget av harmoni. Bjørneboe gifter seg med skuespillerinnen Tone Tveteraas og de får tre små piker sammen. Om det er kvinnedominansen i familien, eller tilværelsen på Ragnhild Jølsens gamle tomter på Enebakk som inspirerer ham til å skrive *Drømmen og hjulet* vites ikke. Romanen er i midlertid et av hans vakreste og mest balanserte verk. Ved siden av å være en hyllest til kvinnen et tiår før likestillingskampen går av skafet, er det også et skritt bort fra systemet og inn i menneskesinnet. Beskrivelsen av forfatterinnen Ragnhild Jølsens kjærlighetssorg er medisinske for alle som har opplevd forvorten kjærlighet. Hun møtte ikke kjærligheten, men døden, og følte at det som var inne i henne ikke bare var mørke, det var som svart farve, som tjære som klebet seg til alt hun så, alle tanker hun hadde. Hun hang fast i denne sorte, ubønnhørlige substansen i sjelen. For det var ikke bare mørke, det var et stoff, et svart giftstoff som drepte henne. Det var mørkere enn den svarte, regnvåte høstnatten utenfor huset. Så tok hun da også sitt liv i ung alder.

På denne tiden samarbeider Bjørneboe med dramatiker Helge Krog, og *Den onde hyrde* blir til skuespillet *Til lykke med dagen*. Også som dramatiker er Bjørneboe undervurdert. Han bryter med samtidens nasjonale teaterkotype, og blir selvfølgelig omstridt. Men hans dramatiseringer er virkelighetsnære og sterke. I en rekke artikler geniforklarer han den tyske dramatiker Berthold Brecht, og er tydelig påvirket av hans Berliner Ensemble. Artiklens dybde viser atter at Bjørneboe gjør grundig forarbeide og alltid vet hva han snakker om. Når han setter seg inn i noe gjør han det til gans.

Dokumentasjonen på dette, manifesteringen i Bjørneboes produksjon, kolossen *Frihetens øyeblikk*, kommer i 1966. Her går Jens Bjørneboe så ettertrykkelig til bunns i sitt eget sønderrevne sinn, depresjonen og angst etter at det er en fryd å lese. Han deklarerer at han har gjennomskuet meningsløsheten og universets pedanteri. Han beskriver alkoholrus slik at vår tradisjonelle norske helgefyll fortøner seg som

en rødbrusfest på en søndagsskole. Gjennom hele bestialitetens triologi, som også omfatter *Kruttårnet* (-69) og *Stilheten* (-73), tar han et oppgjør med mennesket og vår blodige virkelighet slik at man kan bli redd seg selv. Det ondes problem, eller ondskapens historie, som han kaller bøkene, er virkeligheten. Han trenger gjennom alle tenkelige skall, og levner oss igjen naken til sjelen. Han setter ord på mye man har følt selv, uten å vite hva det var, men egne depresjoner blir som lemus på et øyelokk å regne sammenliknet med den fundamentale angst Bjørneboe gjennomlever. I *Kruttårnet* sier han at han vet hvem Satan er; han er av alle ting friheten, og i *Stilheten* møter han sågar Den onde og kjenner kulden av ham ved et par anledninger. Før jeg leste *Frihetens øyeblikk* la jeg noe lettsindig og uforpliktende i ordet "frihet". Så feil kan man ta. Frihet er den største ufrihet!

Mot slutten av *Stilheten* øynes et lite lys i mørket, og i den stilistiske *Haiene* finnes det håp for menneskene, tross alt. Etter nesten å ha skrevet seg i hjel på Bestialitetens historie, hadde Bjørneboe planer om å skrive *Frihetens* historie, men han kom dessverre aldri så langt. Man kan med gru tenke på hva ettertiden gikk glipp av gjennom det han sa han ville skrive "de neste 20 årene", men bare såvidt fikk påbegynt. Vi er ham likevel stor takk skyldig for det han etterlot, det var ikke så lite av ham og oss selv.

Jens Bjørneboe led av endogen depresjon. Hans reise i lidelse startet tidlig. Allerede som 13-åring eksperimenterte han med å henge seg, og som 15-åring leste han Wolfgang Langhofs bok om tyske konsentrasjonsleire i mellomkrigstiden. Boken gjorde et sterkt inntrykk, og han ble aldri den samme igjen. Noen mennesker blir bråvoksen i ung alder, som han sa i *Før hanen galer*.

Likevel husker vi ham også som riksmålsmannen med det folkelige språket, han som parallelt med sine krasse angrep hele

tiden hadde humoren -og galgenhumoren- som følgesvenn. Han som under språkebatten på femtitallet foreslo å begynne å si dagman og dagtirs i stedet for mandag og tirsdag i protest mot språkreformen og omleggingen til trettifem i stedet for femogtredve. Han som sendte Haagen Ringnes og hans NRK-team tilbake til Tønsberg for å kjøpe en flaske rødvin før han lot seg intervjue på Veierland. Han som ga sine biler og hus navn og sjel. Han som hadde et

drag på det motsatte kjønn som vi andre dødelige bare kan drømme om. Han som også var energisk, sjarmerende og humorfylt og han som sa at lykkelig er den som har et værelse, og til slutt døde av ensomhet.

ANDRÉ HEDQVIST
Foto: ARKIV

BIBLIOGRAFI

- 1951 Dikt (dikt)
1952 Før Hanen galer (roman)
1953 Ariadne (dikt)
1955 Jonas (roman)
1957 Under en hårdere Himmel (roman)
1958 Vinter i Bellapalma (roman)
1958 Den store By (dikt)
1959 Blåmann (roman)
1960 Den onde Hyrde (roman)
1964 Drømmen og Hjulet (roman)
1965 Til lykke med Dagen (skuespill)
1966 Frihetens Øyeblikk (roman)
1966 Uten en Tråd (roman)
1966 Fuglelskerne (skuespill)
1968 Aske, Vind og Jord (dikt)
1968 Semmelweiss (skuespill)
1968 Norge, mitt Norge (essays)
1969 Kruttårnet (roman)
1970 Amputasjon (skuespill)
1970 Vi som elsket Amerika (essays)
1972 Hertug Hans (roman)
1972 Politi og Anarki (essays)
1973 Stilheten (roman)
1973 Tilfellet Torgersen (Skuespill)
1974 Haiene (roman)
1976 Dongery (skuespill)
1976 Under en mykere Himmel (essays)
1977 Samlede Dikt (dikt)
1977 Lanterner (essays)
1977 Om Brecht (essays)
1978 Om Teater (essays)
1979 Bøker og Mennesker (essays)
1980 En Sangfugl i en Snare gikk (dikt)
1989 Utvalgte Essays (essays)

BJØRNEBOE

DU VÅKNER

Du våkner av sorg om natten;
du vet hvad det er;
igjen har han sittet og sett på dig.
Igjen var han nær.

Han ser på dig når du spiser.
Han ser på dig når du vil le.
Han ser på dig når du sover.
Du våkner ofte av det.

Du våkner i svette om natten,
badet i iskoldt vann.
Drømmen lyver aldri:
Ditt isflak driver fra land.

Alltid den samme mann.

DØDS- SANGEN

Når dagen er kommet, og timen er kommet
Og du skal bli stilt-opp mot muren og blø
Og de som holdt av deg
For lengst er gått fra deg
Da skal du få se: Det er ensomt å dø.

For dagen den kommer, og timen den kommer
Og sanden du står på, den farver du rød.
Og når de skal ta deg,
Da husk hva jeg sa deg:
Å bror, det er merkelig ensomt å dø.

TIL DE SAGTMODIGE

Salige er de, de milde i ånden!
Salige disse, hvis vrede er død!
Går de til arbeid, blir armen og hånden
fulle av blomster og frukt og brød.

Dem skal vi synge om! Den skal vi love!

Å, vi skal holde dem hellige her!
Ser vi dem arbeide, spise og sove
- husk, at vi vet ikke hvem de er!

Druer av kjærlighet! Søylar av nåde!

Aner vi famlende, vågt hvad de var?
Oljetre, vinstokk er tegnene på det,
oljetre, vinstokk er plantet til svar!

NATTEN

Natten inatt er hellig.
Noe skal skje.
Det som skal komme fra himlen
er ikke bare sne.

Natten inatt er hellig.
Noen skal dø inatt.
Nysådd og angst og matt
spirer en himmel i isen
der gaten er blank og glatt.

Natten inatt er hellig.
Noen skal fødes inatt.
Vår mørke, kjølige klode
er ikke helt forlatt.
Fra hennes lysende søstre
kommer der noen inatt

FILM

Det går mot lavsesong for filmen. Cannes og Haugesund til tross; lyse kvelder og varmt vær holder folk unna kinoenes kjølige mørke. Men sola snur snart og behovet for å drømme seg bort vil vende tilbake. Det vil også Tromsøkinoenes største problem, plassmangelen, gjøre.

OM Å VISE FILM PÅ LOMMETØRKLÆR

Tromsøs kinopublikum kan på noen få måneder oppleve alt fra nasjonal oppmerksomhet rundt en mangfoldig og kvalitetsspekke filmfestival, til full forstoppelse forårsaket av en syntetisk hollywoodproduksjon som går så det suser blant stadens yngre garde. Ikke for det; en Stella Polaris eller en Telegrafist som lukker døren for Draculaer, Blade Runnere og Barnetyver, er heller ikke særlig tilfredsstillende. Et annet problem er, naturlig nok, at man etter en slik periode må drive et reserjkjøp for å redusere trykket som har oppstått. Filmene tas av etter kort tid, lenge før de har utspilt sin rolle. Han har det ikke greit, kinosjef Hans Henrik Berg. To kinosaler føles nok lite når den ene storfilmene etter den andre presser på.

- Vi kan jo ikke følge med på premierekjøret, noe som betyr mye grunnet den mediedekning filmer får i dag. Folk leser om filmene i Oslopresen lenge før de vises her. Vi kommer i utakt og taper publikummere.

- Hvordan ser du på besøket hittil i år?

- Det er jeg godt fornøyd med til tross for en del slakt av filmene som har gått etter påske.

- Kunne tallet vært større?

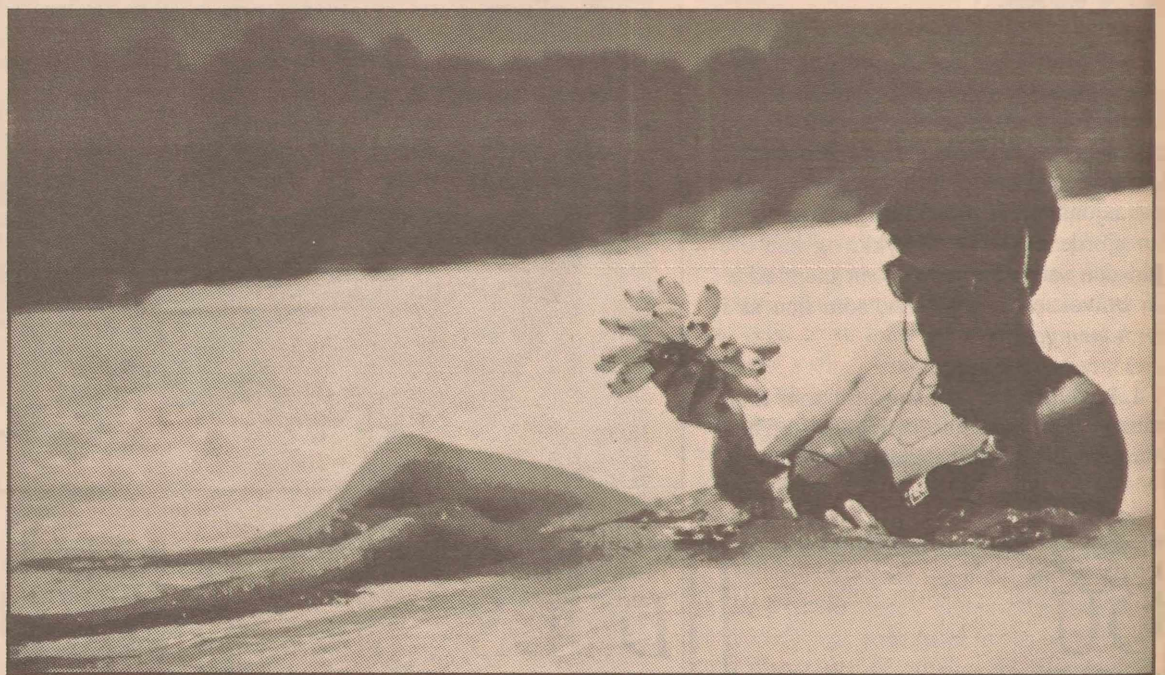
- Med en annen kinostruktur kunne vi nådd mange flere, både når det gjelder kommersiell og mer seriøs film.

I et tidligere nummer av Utropia kunne vi fortelle at en ny kinosal inne i Fokus var på planleggingsstadiet.

Den skal gi plass til de smale filmene, til filmene som ikke vekker det store publikums interesse. Det arbeides nå med grovtegninger til to alternativer. Det ene går ut på å skjære hull i betongen slik at man kan få lagd et amfi med plass til cirka 65 mennesker. Skjærer det seg bygger man hovedsakelig ut i kaféen, med dertil redusert amfipreg og setetall.

- Er det mer som en trøsteløsning å regne, dette?

- Vi skulle ha bygd annerledes i 1973, det ideelle ville vært et flerkinobygg. Da kunne vi lett ha skaffet tilveie 40-50 000 flere besøkende pr. år. Nå må vi bare tåle å sette opp filmer som gikk i Trondheim for en måned siden,

FOLK GJØR ANDRE TING OM SOMMEREN ENN Å GÅ PÅ KINO...

sier Hans Henrik Berg. Likevel ser han ikke bare fordeler med mange små saler.

- Det viktigste er jo at lerretet holder god kvalitet. Å vise film på små lommeterklær er ingen god løsning. Fem meters høyde

og seks meters bredde er et kvalitetsmessig minstemål.

Vi må si oss enige der; Tromsøs to kinoer er ikke til å skjemmes av i så måte. Og selv om Trondheim har åtte kinosaler samlet under ett tak, med god

plass til både brede og smale filmer, har de bare en kortfilmfestival. Vi har en lang.

KLAUS J. SONSTAD
foto: ARKIV

STUDENTPRESTEN

Studentprest Dagfinn Magnus er ansatt av Den Norske Kirke for å arbeide blant studenter og ansatte ved Universitetet og høyskolene i Tromsø. Presten er åpen for samtaler om religiøse, personlige, og sosiale problemer, samt faglig-teologisk rådgivning.

Kontor i Breivika, IMR, rom A-123
tlf. 083-44097, priv. 083-58065

på første rad i mørket

Mai måned og eksamenstid for de fleste. Det er nå alle vi "skikkelige" sudenter finner alle de tingene vi bare MÅ gjøre fordi vi aldri har hatt tid til det tidligere, som å gå på cafe, rydde, dra på besøk osv. Inn i mellom dette må vi jo også bare få gått på noen kinoer. Uansett kan kinopublikummet kanskje glede seg til en del godbiter i mai.

Først ute er "Indokina" som settes opp 9. mai. En storsatsing av fransk film som beskrives som et romantisk, lidenskapelig og eksotisk eventyr. Kvalitetsfilm med en rekke nominasjoner bak seg og vinner av noen av filmindustriens største hederstilvisninger.

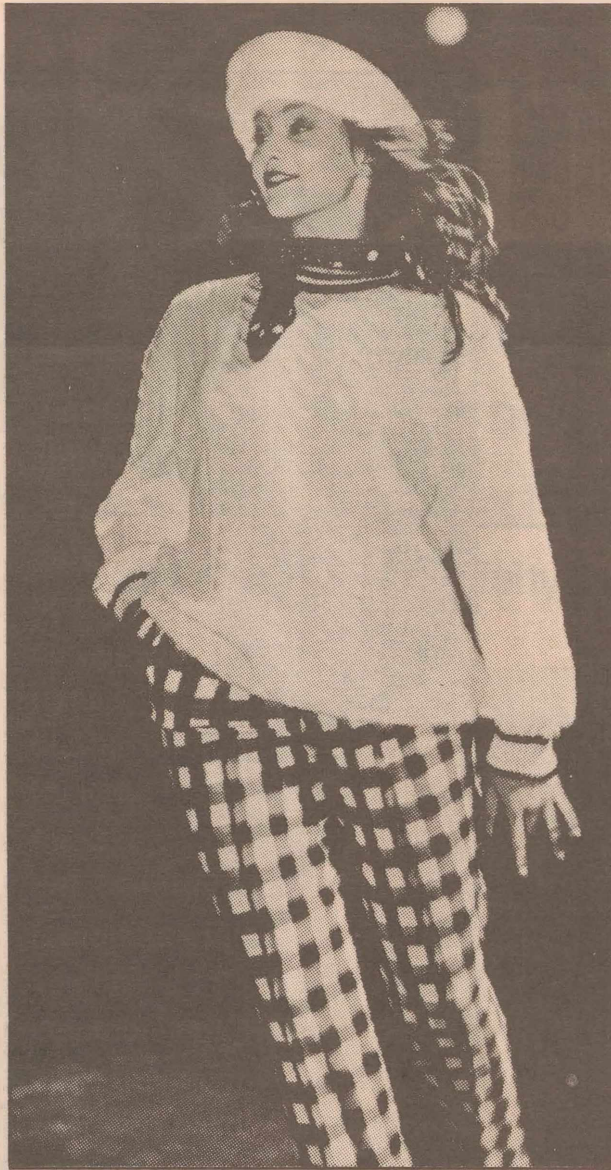
Allerede 13. mai er "Om mus og menn", et amerikansk drama med kjente skuespillere og "Kapring på åpent hav", amerikansk denne også, men i en annen genre. Sistnevnte er en krigsfilm. Hødepunktet rundt den 13. mai blir likevel siste filmen fra Louis Malle; "Besatt". Erotisk film med Jeremy Irons og Juliette Binoche i hovedrollene. Kritikkene har vært overveldene og er absolutt noe en bør få med seg.

I slutten av mai, rundt den 27. mai kommer tre nye filmer. "Alive" er den det har vært mest fokusert på i media. En dramatisk film som er basert på en sann historie om hvordan et fly styrter og

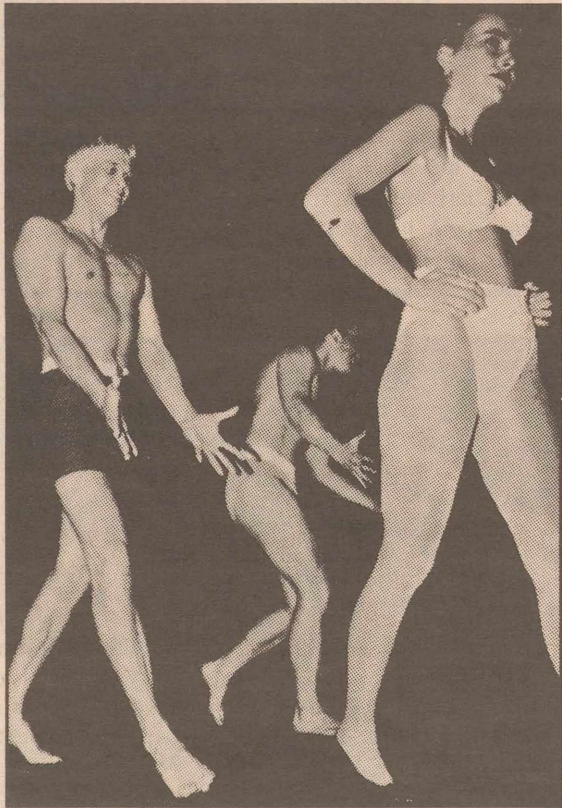
hva de overlevende pasasjerene må gjøre for å holde seg i livet. Menneskenes, eller rettere sagt våres "normale" etiske regler blir satt under sterkt press. Mer fransk film blir det også i mai når "Vinterherte" blir satt opp. Trekantomane er stikkordet for denne. Siste film ut for denne gang er den amerikanske komedien "En ny dag truer". Bill Murray fra "Ghostbusters" og Andie MacDowell fra "Sex, løgn og videotape" spiller hovedrollene.

FREDRIK NILSEN

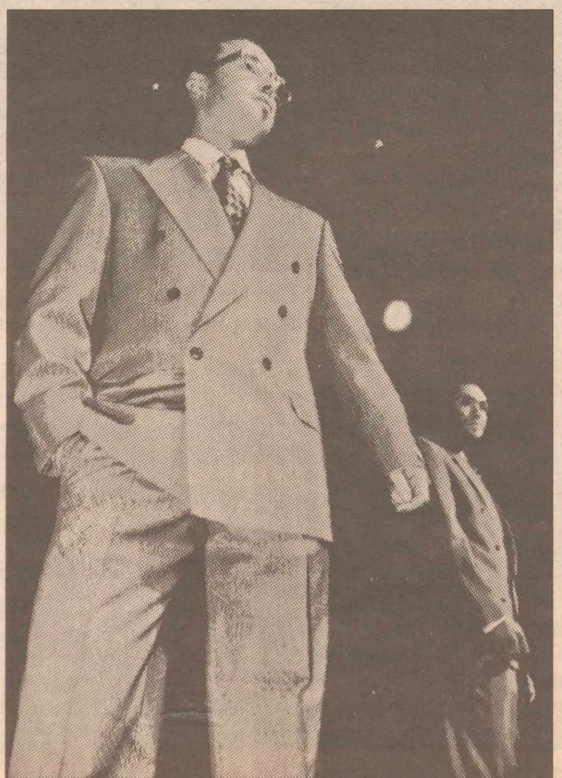
Kropp og figur i vårens tegn

Vårruter.

Våryrhet og undertøy.

Hugo boss's dresser for mennene.

Vårens motevisning på Kulturhuset har gått av stabelen og gitt oss et innblikk i hvordan vi bør se ut. Det er lenge siden semesterets lånte penger tok slutt og sommer blir det jo aldri i denne byen så egentlig skulle man vel unngått fristelsen. Men likevel, i en godt over halvfull Storsal ble vi fristet med både det ene og det andre.

Stivpyntet publikum

Et lite øyeblikk kunne man lure på hvem det var som skulle vise seg frem denne sure senvinters kvelden. Publikum blinket i gull, perler og diverse andre effekter og overgikk ethvert menneske som befant seg på tilskuerbenken da Den Norske Opera gjestet byen. Men så fort det hele var igang ble også undertegnede klar over hvor modellene var. Selv om det følte vinterlig ute, ga det jo en viss vårfornemmelse å sitte i mørket og bivåne vårens trender og tendenser.

Damenes mote

Kjoler opp og i mente! Kjolen har fått sin velfortjente renessanse og de kvinnelige former skal frem i lyset og det fikk vi mange bevis på gjennom kvelden. Lange skjørt med splitt er en del av vårens motebilde, det samme er kroppsnære kjoler. Romantiske blomstrete kjoler gikk stadig igjen iløpet av kvelden, gjerne sammen med 20-tallets "bøttehatter". Buksene skal være vide og helst i striper eller ruter. Marine, safari og hippie er andre genre som kan gjøre deg "in" i vår og sommer. Undertøyet fikk også sin del av oppmerksomheten og det skal være hvit, som seg hør og bør til en solbrun (?) kropp.

Push-ups

Dress må til hvis du tilhører hankjønn og vil følge moten. Dressen skal være dobbeltspent, mens vårens jakker skal være enkeltspent. En Hugo Boss dress burde så absolutt stå på handlelisten før sommeren setter inn. Jeans og cowboy går tydeligvis aldri av moten, og det luktet hestemøkk og lasso lang vei - tenk dere synet av byens gutter ridende inn i midnattsolen. Fritidsantrekket skal bestå av hvite bukser og stripete gensere, gjerne med en lys jakke over. Når du skal ut på sprell kan det være riktig å trekke i smokingen, eller hva med en smårutet dress med matchende vest til? Det ble sex minutter med undertøyshow, push-ups, og nervøse magemuskler. Mens jentene var ikledd både briller og høyhelte sko var de mannlige modellen kun ikledd underbukser designet av en avdanket svensk tennisspiller. Du står her fritt til å velge mellom en lang og en kort varint.

Livet er for kort...

Inspirert av sommer og sol forsvant vi ut i blåsten etter endt forestilling, og nå venter vi spent på at vi kanskje blir velsignet med litt godvær. De 21 modellene som deltok fortjener iallefall litt godvær, de berget seg bra igjennom det hele, selv om det ble noen små morsomme episoder. En kjole bak frem, en ensom svane på gulvet og noen modeller som så det for godt å forlate scenen litt før planlagt, men ingen store blemmer. Før det hele ble avsluttet fikk vi med oss noen ord fra en fransk moteskaper om å ikke kle oss kjedelig, til det er livet for kort. Kanskje er det ikke livet, men sommeren som er for kort til å kle seg kjedelig.

CECILIE K. ØDEGÅRD
foto
JØRN SØDERHOLM

KULTURJOURNALISTEN

Jeg værer våren. I skjæras hese sang, i lukten fra stadig nye hundebærser som solen leter frem, i de blide fjes jeg møter på min vei; værers våren. Jeg blir yr. Blodet strømmer alt raskere gjennom kroppen. Å, for en tid vi er på vei mot. Hvordan kunne Bjørnson velge seg april? - mai, juni, og juli er da mye bedre! Særlig her nord. I april kan snøstormene fortsatt komme som påskeaften på kaill'n, og forkjølelsen lurar bak hver en byge. Men Mai... Hun er kanskje skjønnere og mildere andre steder, kanskje roter hun litt med sluddrester og noen kalde grader april ikke gadd ta med seg. Men Mai... Det er hun som slipper de første svimle humlene løs, de som flyr over smeltende snø med trøtte surr og dårlig retningsans. Det er hun som slipper de første russ ut på byen, de som sjangler over smeltende snø med hese stemmer og dårlig hjemmebrent. Det er hun som lar oss nyte de første kalde utepils, rett nok i samarbeid med edruskapsnemda, men likevel. Oh, will you be Mai girl. Forel-

skelsens måned er hun også; gjør oss forfrosne ishavssjeler mykere og dristigere i våre sprang. Når Mai står på hell og Juni melder sin ankomst, er vi forlenget ferdigvokste sommermennesker, klare til å bryte ut av våre tekstilkokonger; anorakkene og ullstrømpebuksene så snart den første sommerdagen gjør det mulig. Da kan vi nyte vår egen og andres nyvunne frihet. Jentene er blitt jenter igjen og vandrer gatelangs med, for å sitere Gunnar Staalesen; hardangerepler under blusen. Gutta slentrer rundt i bryterskjorter og solbriller med speilglass, så ingen kan se hvem eller hva de speider etter. Juni finpusser sommermentaliteten, Juni fjerner de siste spor av vinter i sjela, Juni er sommerens prinsesse. Hun forbereder oss til møtet med dronning Juli; fellesferiens Grand Old Lady. Hektisk stress, gråtende unger og sure foreldre, bilkøer og overfylte campingplasser. Sene kvelder med bål og gitar på strender og svaberg, stille byer med døsig flørt over kafebordene; hun er motsetningsfylt, Juli, slik det passer seg en ekte sommerdronning. Vi nyter hennes varme favntak, hennes hete kyss. Til tider kan vi nesten ikke holde henne ut, så het er hun. Men vi elsker det og ønsker oss mer, mer, mer!

I Juli bare skjer det som skjer.

Jeg værer våren. Jeg blir yr. Blodet strømmer alt raskere gjennom kroppen.

KLAUS J. SONSTAD

Ekte amatør

Er du blant de som kan sitte over malerskrinet, se på ditt kunstverk og tenke at jaggu var det maler jeg skulle blitt og ikke en tørr akademiker? Eller er du blant de som sitter på forelesningene og er mer opptatt av å tegne foreleseren enn å høre hvilken teori han legger fram? Eller kanskje du er en liten hobbykulptør?

Nå kan du få sjansen til å vise resten av tørrpinnene ved Universitetet dine uante egenskaper. Studentsamfunnet inviterer nemlig alle amatørkunstnere til å stille ut sine kunstsmykker til høsten Dette vil foregå i vandrehallen på ISV og en av intensjonene bak er at studentene skal kunne søke inspirasjon av hverandre.

Premiering er i luften og dessuten muligheten for salg. Samfunnet opplyser om at dette ikke er et tilbud til fotografer. Alle interesserte må henvende seg til samfunnet med en kort presentasjon av seg selv og hva slags verk de kunne tenke seg å delta med. Studentsamfunnet befinner seg i Hovedgården på kontor A-230, telefonnummer er 083 44916. Adressen er Hovedgården, UiTØ, 9037 Tromsø.

ANNA KATARINA
GROVA

bokomtale

Jonny Berg
Gå under
Noveller
Førlaget Oktober
A.S., Oslo 1992

Jonny Berg er et relativt nytt tilskudd til det norske novellediktningstreeet. Han debuterte i 1989 med samlingen *Om overgang til tertiær* og ble kritikerrost av en samlet norsk presse. Sist november kom bok nummer to *Gå under ut*

Jonny Berg skildrer hverdagslivet i flatbygdene på Østlandet på en usminket, konsis og folkelig måte. Både skrivemåte og miljøskildringer er fri for overdådigheter, og man føler at det er noe kjent med det hele. Har du ikke bodd i en bygd som Enevarg har du iallefall kjørt igjennom og tenkt hvordan folk egentlig har det. Du lukter frisk luft lettere ispedd eksos, gjødsel og det hele er rett frem og enkelt.

Vi møter folk som ikke akkurat lever på livets solside, folk som holder på å gå under på et eller annet vis. En av dem er Stein. "Da han hadde slått tønna inn, følte han at hva som helst kunne skje. Han rettet løpet mot tinninga. Så gapte han og satte

løpet mot ganen, dro hanen tilbake, krøkte fingeren om avtrekkeren. Da han la revolveren på bordet var han blitt sikrere, roligere. Det var en slik følelse han trengte hvis han skulle rane et postkontor. Personalet måtte skjønne at det var alvor".

Det er selvsagt biler med i dette "bonate" miljøet, Granadaer og Amazoner med og uten *laksetrapp*. I tillegg er det himkok, småbruk, skapdrankere og ungdomstid med erotiske drømmer. Og ikke minst en vakker novelle om en liten gutts første møte med en eksotisk storby der det spises både snegler, brokkoli og flambert mat innenfor resurandvinduene. Villy syntes det virker spennende, mens faren er langt mer reservert.

"Villy så for seg de slimete brune sneglene i hagen og tenkte at dem skulle han ete en gang.

-Hvorfor eter ikke vi snegler, spurte han.

-Det gjør bare utlendinger. Lenger sør koker de ihop hva som

helst. De er barbarer, sa faren.

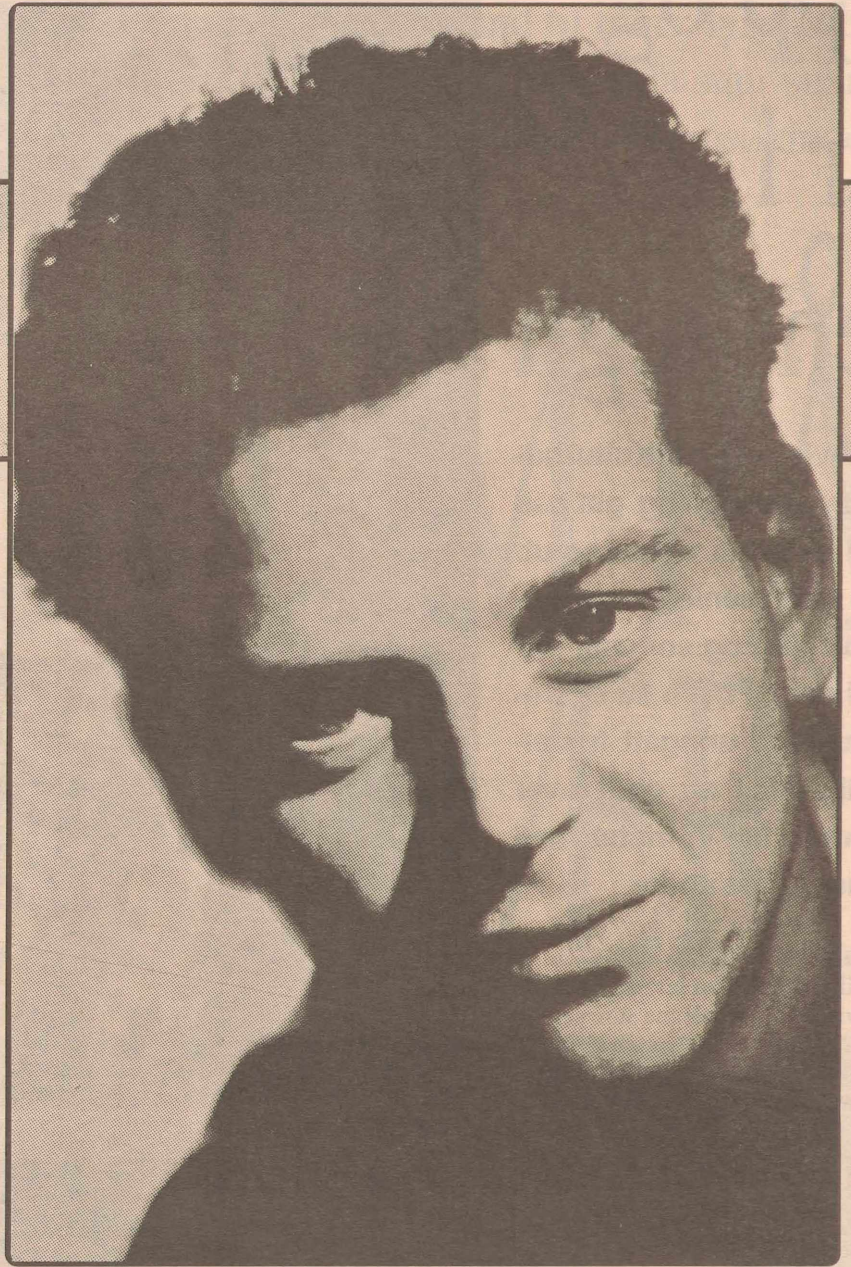
Villy likte ordet barbar. Han tenkte at barbarer kom fra et land der mennene hadde skjegg til knærne og alle kunne rape og fise

mens de åt".

Jonny Berg mestrer novelleformen på en fin og enkel måte, og du trenger ikke vektallskurs i litteraturteori for å

ha glede av det han skriver.

Cecilie K. Ødegård

Ekte virkelighet

"The Northern Trawl" viser at Remould Theatre Company har fattet hva teater dreier seg om. Aldri har jeg vært vitne til noe - utenom virkeligheten - som har hatt en slik overveldende virkning som dette skuespillet. Det kommer antakelig av at stykket handler nettopp om virkeligheten, at episodene i stykket er *virkelige* episoder, fortalt til manusfortatterne av de menneskene som opplevde den virkeligheten det snakkes om.

Handlingen i stykket utspiller seg i det nord-engelske fiskerimiljøet, et miljø som - sett i det ytre - ikke har så mye til felles med vår del av Norge. Forfatterne har imidlertid lagt stor vekt på å beskrive de menneskelige sidene av dette særegne samfunnet. På den måten blir det så universielt at det like godt kunne vært Vardø, Henningsvær, Reykjavik eller St Johns (New Foundland) som Hull og Grimsby handlingen

Remould Theater Company fra Hull i Nord-England

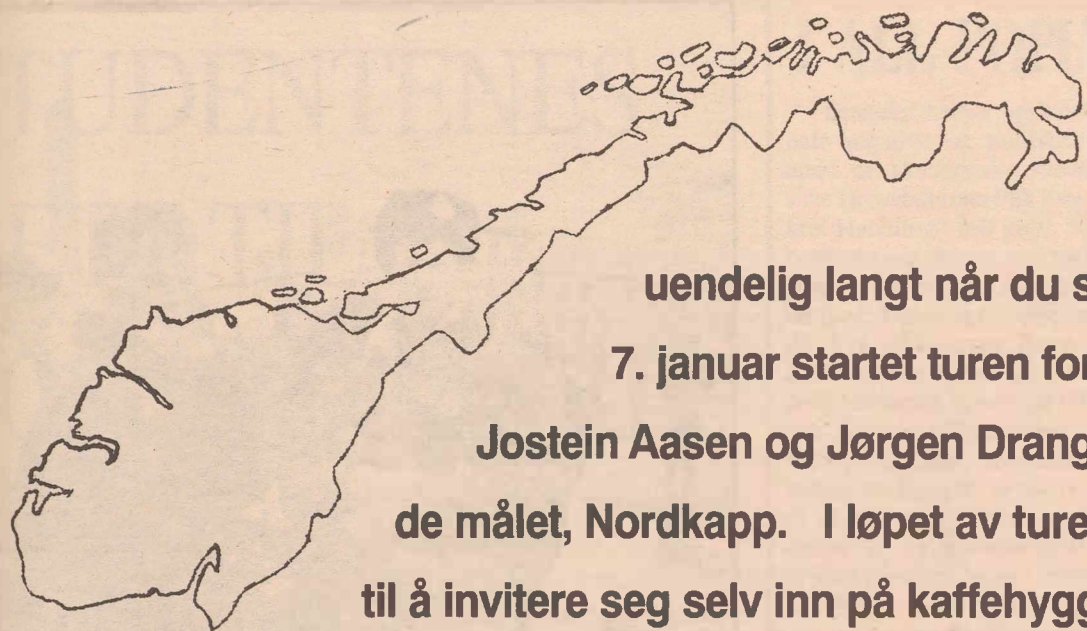
The Northern Trawl: Sjøsprøyten er falsk, men skuespillernes innlevelse er 100% ekte.

foregår i. Fortellingene om svette og tårer, om latter og gråt, om tragedie, slit, vennskap og kjærlighet gikk direkte inn i hjerterota på en enkel finnmarking, oppvokst i fjæra.

Det er fem profesjonelle skuespillere fra England (fire mann og én kvinne) som spiller i stykket. Med mye dialog, sang og musikk, og enkle tekniske virkemidler på et intimt teater, får de fram det som ligger i skuespillet; nemlig virkeligheten i en fisker-

landsby gjennom 100 år. Språket er ikke noe problem. Med deres fremragende skuespillerkunst skjønte og forstod publikum helheten. Det er Hålogaland Teater som har invitert Remould Theatre Company hit til Tromsø, og det er første gang skuespillerene er på turnè utenfor England. Hålogaland Teater har truffet blink med det her.

JØRN SØDERHOLM
tekst og foto

Det må føles uendelig langt når du står ved Lindesnes Fyr. 7. januar startet turen for de to Sogndalguttene Jostein Aasen og Jørgen Drangfelt, og 24. april nådde de målet, Nordkapp. I løpet av turen ble de spesielt flinke til å invitere seg selv inn på kaffehygge og en seng å sove i.

Av Cecilie K. Ødegård

- Vi startet klokka fem over fire 7. januar, det var ingen vits i å stå tidlig opp, forteller Jostein, som til daglig studerer ved IMR. Dette skulle ikke være en tur med umenneskelige ekspedisjonsstarter, men en lang, hyggelig skitur gjennom et langstrakt Norge. I motsetning til en del av de andre "Norge på langs-ekspedisjoner" som går av stabelen, var Jostein og Jørgens tur ikke innom søta bror.

-Det var frykten for de svenske tollerne som gjorde at vi holdt oss i hjemlandet. Vi lukket også så vondt i perioder at vi kanskje ikke hadde kommet oss inn i Sverige.

Hvor mye penger som gikk med på turen vites ikke.

-Vi har ikke peiling på hvor mye vi har brukt, og det var ikke satt av noe budsjett på forhånd. Behjelpelige leverandører gjorde at det iallefall var mulig å få endel utstyr til en billig penge.

Skiforbruket var på to par hver, og i enkelte deler av landet hadde vi problemer med føret. De første syv milene etter Lindesnes gikk vi til fots, med skiene bundet fast til sekken, det fantes ikke snø. I Lom fikk de to også litt problemer med snøforholdene, det fantes kun snø bak postkontoret. Lokalbefolkningen var godt fornøyd med tingenes tilstand, men det holdt ikke for de to skiløperne. Selv om føreforholdene var dårlige i Lom kan det iallefall rapporteres om et bra cafeliv, god kaffe og sjokoladekake.

Konkurrenter

Jostein og Jørgen var ikke de eneste som var ute med Nordkapp som mål. Tre andre gutter var i samme ærend, men de hadde en litt annen variant, nemlig å bruke sykkel i de mest snøfattige områdene. I perioder var det bare tolv timers avstand mellom de to gruppene.

-På grunn av den deknningen vi fikk av *Nitimen* hadde den andre ekspedisjonen hele tiden oversikten om hvor vi befant oss. Men det var aldri noe alvorlig konkurranse mellom oss og den andre gruppa sier Jostein. Da vi endelig møttes på Gålda-hytta var det bare hyggelig, og vi hadde masse å snakke om. Vi ønsket nesten ikke de tre Tromsøjentene som satt bortgjemt i en krok på hytta.

På skitur over fjellet

Endelig framme ved Nordkapp

Tak over hodet

-Vi gikk ikke med pulk, det usikre føret og mye ulendt terreng gjorde at vi valgte kun å gå med ryggsekk. Det fantes alltid et Samvirkelag som var åpent for oss. Vi fråtset i mat og led aldri noen nød. I Alta var det halv pris på påskemarsipanen så der fikk vi spist oss skikkelig mette.

Selv om teltet var med hele veien, ble det effektivt jobbet med å få tak over hodet om natten. Hadde taket i tillegg en eller flere vegger ble det straks bedre. At nordmenn kunne være så gjestfrie hadde de to ikke ant på forhånd.

-Vi fikk både dusjet og reparert utstyr hos folk vi møtte. Hos en fangstmann i Nord-Trøndelag lærte vi fangsteknikk, og overnattet i nauset hans.

Selv om det meste var galt i området drar de tilbake til sommeren på besøk og fisketur. Nord-Trøndelag var flatt i tillegg til tett skogsterreng, Jørgens binding gikk i stykker og det kladdet hele tiden, forteller Jostein.

- Av og til fikk vi sove hjemme hos folk, men det morsomste var de litt uvanlige overnattings-lokalene, diverse støler, handicap-toiletet på Hovden og godsrampen i Hatfjelldal. Natten etter godsrampen ble tilbrakt på lunsjrommet til bygdas bussjåfører, med telefon, varme og mikrobølgeovn.

Målet

Det var kjøpt inn litt ekstra proviant til det endelige fremstøtet mot Nordkapp, men den ble fort glemt når målet endelig var nådd. 280 rørleggere var på konferanse og inviterte til full fest, så både Kong Haakon og "den gamle danske" ble lagt tilbake i sekken.

-Det var en matorgie uten like, vi "fant" en kasse rødvin og litt mat, det vil si ti liter multekrem, to marsipankaker og noe lammesadel vi måtte spise opp. Vekta holdt seg stabil på hele turen, helt til avslutningsfesten på Nordkapp, der gjorde de enorme matmengdene et drastisk innhugg i kroppsfiguren. Det ble en festlig avslutning på den lange turen fra Lindesnes. Etter fest, ro og hvile gikk turen sørover igjen med Hurtigruta. Vel hjemme ventet pressen på de to spreke sogndølene, som nå har tatt sommerferie før studiene ved IMR igjen kaller.

Norges pålans

Nikel

- betre enn sitt rykte?

Knappe fem kilometer frå norskegrensa ligg den russiske byen Nikel. Når det er austavind er det eit jamnt sig av sur svovelhaldig røyk innover Pasvikdalen i Sør-Varanger. Folk er redde. Skadane på skogen er merkbare, og vegetasjonen kan vise haustfargar midt i juli. Utopia har besøkt dette forhatte samfunnet som ligg eit steinkast frå norskegrensa.

Av Odd Kristian Dahle og Bjørn Langgård

Vi spinn oss framover på slappesø. Brøytebudsjettet er tydelegvis tynt i Russland. På veg til Nikel passerar vi to kontrollpostar. Papira må vere i orden. Kontrollsystemet har framleis sin plass, sjølv om glasnostpolitikken har gjort det lettare for turistar å ta seg fram i dette landet.

Det er ikkje utan fordommar vi set kursen mot Nikel. Byen er rekna for å vere ein av dei største forureiningskjeldene på nordkattoten. Nikelverket sletter ut like mykje svoveldioksid som det totale utslippet frå norske bedrifter.

Byen er omgitt av myter. I

fleire tiår har folk i Pasvikdalen studert røykskyene i kikkert, utan å kunne kome over grensa. Frykten for det ukjende har i stor grad vore ubegrunna.

Samarbeid

Friare grenseovergangar har ført til ei stadig aukande utveksling mellom Noreg og Russland. Både innan forskning, miljøvern og kultur er det eit aukande samarbeid. Særleg på det kulturelle plan har nordmenn mykje å lære. Rusarane dyrkar eit indre kulturliv, der ballett og dans er viktige aktivitetar. Også dei militære har eit meir avslappa forhold til kvarandre. Og stadig oftare blir det arrangert fotballkampar mellom nor-

ske og russiske soldatar.

Piggtråd

Til tross for ein opnare grensepolitikk, finn ein framleis spor etter den kalde krigen. På russisk side er grensa markert med eit tre meter høgt piggtrådgjerde, med eit godt utbygd alarmsystem. Piggtråden minner oss om eit lukka samfunn der militærmakta har vore den rådande. Ingen får passere gjerdet og det er fleire kilometer mellom kvar port. Etter nokre timars køyring kjem vi til Nikel. Byen har i overkant av 20 000 innbyggjarar. Ein fjerdedel av desse jobbar på Nikelverket, som er hjørnesteinsbedrifta i dette samfunnet. Også kollektivbruket har

Gatehandelen gir lettente pengar. Foto: Odd Kristian Dahle.

fleire sysselsette, og byen er tilnærma sjølvforsynt med landbruksprodukt. Byggnigane er for det meste grå betongkolossar. Det finnst ikkje eit privat hus i Nikel, men nye styresmakter har gjort det mogleg for folk å kjøpe seg si eiga leilegheit.

Folk har det bra

Folk i Nikel har det på mange måtar betre enn sine landsmenn i andre russiske byar. Her er ingen køar, og folk tener meir enn andre stader. Pensjonsalderen er på 50 år, i motsetning til 55 år elles i Russland. Dei fleste kjem frå andre byar lenger sør, og arbeider i Nikel nokre år. 15 år gir maksimal uttelling med tanke på pen-

sjonar og trygdeytningar. Mange reiser sørover igjen, og ein ser difor svært få gamle i Nikel. Også ungdom er det lite av. Skal ein studere må ein også reise sørover til Moskva eller St. Petersburg.

Vår russiske tolk, Elena, har studert språk i Moskva, men tykkjer Nikel er ein trivelegare by.

-Her er så mykje meir fredelig, og dei fleste kjenner kvarandre, seier ho. For tida jobbar ho som tolk for det statlege turistkontoret i Nikel.

Svartebørs

Butikkar er det lite av, og utvalet er heller tynt, sett med norske auge. Derimot blomstrar svartebørshandelen meir enn nokon gong. Ryktet om at det er nordmenn i byen spreier seg raskt, og det er vanskeleg å få fred for pågåande gateseljarar. Vestleg valuta er etter lengta, og kan gi stor fortjeneste. For samfunnet er denne handelen lite gunstig, og over heile landet er det ei voksende mafiaverksemde.

Det er ei spanande utvikling i grenselandet mellom Noreg og Russland. Utviklinga går raskt, og kapitalsterke investorar ser sjansane for auka profit. Komersiell turisme er aktuelt, både med tanke på naturopplevingar og av meir kulturell art. Korleis verkadene av dette blir på den russiske kulturen og naturen, er uvisst.

Steinar Vikan i Pasvik har ved fleire høve gitt råd til rusarane om korleis dei skal forholde seg til den aukande turismen.

-Eg stiller meg kritisk til kommersiell turisme. Naturen er sårbar og ein kan lett påføre den store skader, seier han. Vikan har vore mykje rundt på Kolahalvøya, og kjenner godt til forholda.

Korleis Nikelsamfunnet vil vere i framtida, gjennstår å sjå. For oss ga opphølet eit innblikk i eit anna samfunn, og ein annan kultur. I det vi køyrer ut av Nikel er vi vitne til eit bryllup. Langs vegen står ungar og vinkar, uvitande om kva som er på andre sida av grensa.

Framtida er usikker for barna i Nikel. Foto: Odd Kristian Dahle.

DEN HIMMELSKE FREDS Plass

Foto: Kjetil S. Longva

Mens vi venter på Polarinstituttet...

Dette er Utopia sin faste meldingsspalte. Savner du noe, tips oss. Kontakt Tomas på Utopia-kontoret vis á vis ISV kantina.

Selv om Tromsø skulle få Polarinstituttet innen neste utgave, så fortvil ikke. Spalten fortsetter i så fall med en liten navneendring.

Onsdag 12.mai

holder den franske historikeren Jacques le Goff to gjesteforelesninger på ISV. Klokka 14.15 på rom D-1017 er temaet: "Saint Louis: Problèmes de lecture d'un biographie". Klokka 19.15 i UB-

auditoriet er temaet: "The Medieval West and the Body".

Erling Stensrup presenterer Johnny Cash på Blå Rock Café.

Torsdag 13.mai

åpner vi lommeboka for bøsseaksjonen til medisinerstudentenes humanitæraksjon: Helse uten grenser.

Den kanadiske kulturgeografen Ludger Müller-Willie holder en gjesteforelesning på ISV i dag. Klokka 12.15 på rom B-0107 er temaet: "The politics of Aboriginal Nations in Northern Canada and Finland".

Studentenes undervannsklubb (SUT) har luftfylling og torsdagsdykk.

Vinterhagen spiller på Middagskjelleren.

Fredag 14.mai

klokka 10.15 holder professor Müller-Willie en gjesteforelesning på rom C-1005 over temaet: "Inuit Cultural

Sovereignty: The Issue of Place Names in Arctic Canada".

TSI-karategruppa har treningssamling med Gunnar Nordal i helga.

Big Bad Wolf spiller på Middagskjelleren.

Lørdag 15.mai

er det Halvardsmesse.

På Filmklubben vises The wizard of Oz - verdens mest besøkte kinofilm.

Lazy Zway spiller på Middagskjelleren.

Søndag 16.mai

spiller Diddy Wah Diddy på Middagskjelleren.

Mandag 17.mai

er det Norges Grunnlovsdag. Sov av deg 16.maifylla, kle på sløyfe og finklær og spis eggedosis med

god samvittighet. Du trenger ikke gå i tog om du ikke vil.

I natt er det over to måneder til sola igjen går ned under horisonten.

Tromsø Kristelige Studentlag (TROKS) har frokost klokka 09.00 i Indremisjonens forsamlingshus. Internasjonal 17.maifest klokka 18.00 i Gitta Jønssonsvei 1.

Tirsdag 18.mai

er det Forbundsmesse i RiTø-kapellet klokka 19.00. Prest er Håkon Pedersen.

Onsdag 19.mai

spiller den amerikanske bluesartisten Mason Ruffner på BortiNatta.

På Middagskjelleren spiller Tango & Cash.

Torsdag 20.mai

er det Kristi himmelfartsdag. I natt er hele solskiva over hori-

sonten, såkalt Midnattssol.

Det irsk-inspirerte Lyngenbandet Tre stammers møte spiller på Middagskjelleren.

Søndag 23.mai

dykker SUT i straumskiftet ved Straumhella.

Fredag 28.mai

spiller bluesbandet Piece of cake på Middagskjelleren.

Lørdag 29.mai

Piece of cake, Middagskjelleren.

Pinsedag 30.mai

dykker SUT ved kabelen i Kvalsundet.

Mandag 21.juni

er det Sommersolverv. Nå går det igjen ubønnhørlig mot mørketid.

Her er en haug Utopiareaksjon.

Vi takker for følget dette semesteret og kommer tilbake til høsten med fem nye utgaver. Har du lyst har du lov til å bli med.

Vi ønsker alle studentene som har eksamen lykke til og husk på at det finnes en tid etter denne lidelsen.

**GOD
SOMMER!**

Foto: Markus Hareide